

Araştırma Makalesi

Üniversite Öğrencilerinin Gelir-Harcama İlişkisinin Kent Ekonomisine Katkısı: Ordu Üniversitesi Örneği*

Sebiha KABLAY**

Gülten ÇAKMAK**

ORCID: 0000-0003-1292-684X

ORCID: 0000-0001-9691-4154

Öz

Üniversiteler bilimsel bilginin üretildiği ve aktarıldığı kurumlar olmasının yanı sıra bulunduğu bölgeye/kente sosyal, kültürel ve ekonomik katkıları olan ve çoğu zaman kenti dönüştüren kurumlardır. Üniversitelerin kurulduğu bölgede gelir ve istihdam üzerinde iyileşme sağladığına ilişkin iddialar bulunmakta, kent sakinleri de kentin ekonomisinin canlanması açısından kentlerinde üniversite açılmasını talep etmektedir. Bu çalışmada Ordu Üniversitesi örneğinde öğrencilerinin kent ekonomisine katkısı gelir-harcama ilişkileri üzerinden anlaşılma-ya çalışılmıştır. Bu amaçla nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nicel yöntem çerçevesinde 1059 öğrenciye 44 soruluk bir anket uygulanmıştır. Öğrencilerin gelir düzeylerini belirleyen faktörler; ailelerin gelir durumu, öğrencinin burs alıp almadığı ve öğrencinin bir işte çalışma durumudur. Araştırmadan elde edilen ilk bulgu gelir düzeyi ile çeşitli harcama kalemleri arasında bir ilişki bulunduğu-dur. Gelir düzeyi öğrencilerin harcama kalemleri arasında farklılıklara neden olmaktadır. Öğrencilerin büyük kısmının Karadeniz Bölgesinden olması da harcama kalemleri arasında farklılık yaratan bir diğer neden olarak tespit edilmiştir. Ayrıca gelir düzeyinin düşük olduğu ve burs desteği alınmadığı durumda öğrencilerin geçinebilmek amacıyla çalışmak zorunda kaldığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: öğrenci harcamaları, kent ekonomisi, üniversite-kent ilişkisi, Ordu, Ordu Üniversitesi

Makale Geliş Tarihi: 08.04.2021 Kabul Tarihi: 01.06.2021

* Bu makale, 30/11/2018 tarihinde kabul edilen, Ordu Üniversitesi BAP Komisyonu kararı ile desteklenen A-1838 nolu *Ordu Üniversitesi Öğrencilerinin Kentin Soylulaştırılmasına ve Kent Ekonomisine Katkısı* başlıklı projenin verilerinden üretilmiştir. Çalışma, Ordu Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu tarafından 11.09.2018 tarih ve 2018-17 sayılı karar ile "etik yönden uygun" bulunmuştur.

** Doç. Dr., Ordu Üniversitesi, Ünye İİBF, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, sebihakablay@gmail.com

*** Arş. Gör., Ordu Üniversitesi, Ünye İİBF, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, gln-cakmakhotmail.com

Contribution of University Students' Income-Expense Relationship to Urban Economy: The Case of Ordu University

Abstract

In addition to being the institutions where scientific knowledge is produced and transferred, universities are institutions that make social, cultural and economic contributions to the region / city where it is located and often transform the city. There are claims that universities have improved income and employment in the region where they were established, and residents demand universities to be opened in their cities in order to revive the city's economy. In this study, in the case of Ordu University, the contribution of students to the urban economy is tried to be understood through income-expenditure relations. For this purpose, quantitative research method was used. Within the framework of the quantitative method, a questionnaire with 44 questions was applied to 1059 students. Factors determining the income level of students; income of families, whether the student receives a scholarship and the student's employment status. The first finding obtained from the research is that there is a relationship between income level and various expenditure items. Income level causes differences between students' expenditure items. The fact that most of the students are from the Black Sea Region is another reason that makes a difference among expenditure items. In addition, it was determined that the students had to work in order to earn their living in cases where the income level was low and no scholarship support was received.

Keywords: student spending, urban economy, university-city relationship, Ordu, Ordu University

Giriş

Üniversitelerin yürüttükleri bilimsel faaliyetlerinin yanı sıra kuruldukları kentlere özellikle ekonomik anlamda önemli etkileri vardır. Üniversitelerin yerel ve bölgesel anlamdaki ekonomik katkılarının önemi, her ile bir üniversite politikasının uygulanmasında en önemli itici güçlerden biri olmuştur. Ülkeler, bölgeleri arasında gelişmişlik anlamında farklılıklar yaşayabilmektedirler. Bölgeler arasındaki gelişmişlik farklılıklarının giderilmesinde gerek sosyo-kültürel, gerekse ekonomik anlamdaki etkileri nedeniyle üniversiteler, gelişim sağlayıcı aktörler olarak görülmektedir (Albeni, 2001: 138).

1980'li yıllarla başlayan neoliberal politikalar yükseköğretim kurumlarını da etkilemiştir. Gül ve Gül (2015), yaşanan değişimlerle birlikte üniversitelerin "sıyasallaştığını, piyasalaştığını ve taşralaştığını" belirtmiştir. 1980'li yıllarla birlikte vakıf üniversiteleri başta olmak üzere devlet üniversitelerinde de hızlı niceliksel artışlar yaşanmıştır. 2000'li yıllarda ise "her ile bir üniversite" sloganı ile üniversite sayısındaki artış devam etmiştir (Gül ve Gül, 2015: 55-61). Çalışmanın lite-

ratür kısmında tarihsel arka plana da yer verilerek dönemin iktisadi yapısındaki değişimlerin üniversitelere bakışı nasıl etkilediği ele alınmıştır.

Üniversiteler kuruldukları kentleri ekonomik anlamda “öğrenci harcamaları, istihdam artışı, personel harcamaları” gibi çeşitli şekillerde etkileyebilmektedirler. Yerel ekonomik katkıları arasında öğrenci harcamaları önemli bir yere sahiptir. Ekonominin tarıma dayalı olduğu, sanayi ve hizmetler sektörünün gelişmekte olduğu kentlerde, üniversitelerin etkisi ve önemi daha da belirgin olmaktadır (Çalışkan ve Demir, 2013: 358). Ordu ilinin ekonomisi de büyük oranda fındık tarımına dayalıdır. Fındık dikim alanlarına bakıldığında 1. standart bölgede yer alan Ordu'nun Türkiye’de en büyük dikim alanlarına sahip olduğu görülmektedir. 2000 yılında Türkiye’deki toplam fındık dikim alanı 5.495.000 dekar iken bunun 1.709.130’u Ordu ilindedir. 2019 yılında ise Türkiye’deki alan 7.344.087 dekara, Ordu’daki alan da 2.273.114 dekara yükselmiştir. Fındık dikim alanlarının yaklaşık üçte biri Ordu’da yer almaktadır. İlde fındık kırma fabrika sayısı 41 olup 1.898 (ton-iç/8 saat) üretim kapasitesi ile Türkiye’de birinci sırada gelmektedir (Ticaret Bakanlığı, 2020:10, 20). Bu durum kentin ekonomik ve sosyal yapısına da etki etmekte faal nüfusun yüzde 80’ini doğrudan ya da dolaylı olarak fındık tarımıyla ilgilenmektedir.¹ İstihdamın yüzde 49’u tarım sektöründe, yüzde 31’i hizmetler sektöründe, yüzde 20’si ise sanayi yer almaktadır.² Farklı sektörlerde çalışanların da fındık bahçeleri olduğundan Ağustos-Ekim döneminde il genelinde “fındık seferberliği” olarak ifade edilebilecek bir hareketlilik yaşanmaktadır.

Tek ürüne dayalı bir tarım ekonomisinin varlığı, kentin gelişiminde üniversite gibi aktörlerin önemini daha da artırmaktadır. 2006 yılında 15 yeni üniversite kurulması hakkındaki 5467 Sayılı Yasayla Ondokuz Mayıs Üniversitesi (OMÜ) ve Karadeniz Teknik Üniversitesi’ne bağlı olan bazı fakültelerin aktarılmasıyla Ordu Üniversitesi (ODÜ) kurulmuştur.³ 2006 yılında 28 önlisans, 9 lisans, 2 yüksek lisans, toplam 39 programla hayatına başlayan ve 2021 yılında 15. yılını kutlayan ODÜ, Nisan 2021 itibariyle 70 önlisans, 50 lisans, 34 yüksek lisans ve 18 doktora programı olmak üzere toplam 172 program ile eğitime devam etmektedir. Üniversitenin 2021 yılı itibariyle 17.988 öğrencisi olup bunlardan; 7.311’i önlisans, 9926’sı lisans, 751’i ise lisans üstü öğrencisidir. 2006 yılında 37’si öğretim üyesi, 100’ü öğretim elemanı, 40’ı idari personel olmak üzere 140 çalışanı olan ODÜ’nün 2021 yılında çalışan sayısı 1480’e ulaşmıştır. Bunlardan 368’i öğretim üyesi, 812’si öğretim elemanı, 348’i idari personel, 320’si işçidir. Sayıların artması ile 2006 yılında 150,4 olan öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı 2020 yılında 48,9’a düşmüştür.⁴ Yerel aktörler üniversitenin kentin ekonomisine katkısını arttırmak amacıyla gerek kent merkezine gerekse de ilçelere yeni bölümler, fakülteler ve meslek yüksekokulları açılmasını, kadroların geliştirilmesini talep etmektedir.

1 <https://www.cografya.gen.tr/tr/ordu/ekonomi.html>, Erişim Tarihi: 15.01.2020

2 DOKA (ty:2) <https://www.doka.org.tr/dosyalar/editor/files/ordu-ili-yatirim-destek-ve-tanitim-stratejisi.pdf>

3 <http://www.odu.edu.tr/Page/100/tarihce>. Erişim Tarihi: 01.04.2021

4 <https://odu.edu.tr/files/sayfalar/2021/02/17/sayilarlaodu2021.pdf> Erişim Tarihi: 01.04.2021

Yükseköğretim kurumlarının buldukları kentin bölgesel kalkınmasına, ekonomisine öğrencilerin gelir-harcama kalemleri üzerinden etkisini, Ordu Üniversitesi özelinde araştırmayı amaçlayan çalışmada kullanılan veriler, Ordu Üniversitesi öğrencilerini temsilen belirlenen örneklem kümesine anket uygulanarak elde edilmiştir. Belirlenen örneklem kümesine 1059 adet anket uygulanmıştır. Anketlerden elde edilen veriler SPSS v26 (IBM Inc., Chicago, IL, USA) programı kullanılarak, frekans tabloları ve ki kare testleriyle analiz edilmiştir.

Çalışma temel olarak iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, yükseköğretim kurumlarına bakış açısında yaşanan değişimlerin ve beklentilerin ekonomik ve tarihsel arka planı ele alınmıştır. Literatür kısmında hem Türkiye özelinde hem de farklı ülke örneklerinde, üniversitelerin kente olan etkilerini konu alan çalışmalara yer verilmiştir. İkinci bölümde ise alan araştırması ile elde edilen veriler ışığında Ordu Üniversitesi öğrencilerinin gelir-harcama ilişkileri çerçevesinde kent ekonomisine katkısı ele alınmıştır.

Bölgesel Politika ve Teori Bağlamında Yüksek Öğretim

19.yy'ın ikinci yarısında tarım toplumundan endüstriyel topluma geçiş, muazzam ekonomik, sosyal ve demografik kargaşaya yol açmıştır. Bunun sonucunda hükümetler, sosyal koruma ve bölgesel planlama/kalkınma gibi bir dizi yeni görevler üstlenmek zorunda kaldılar. Buna bağlı olarak bölgesel politikaya yönelik ilk girişimler iki savaş arası dönemin kriz yıllarında gerçekleşmiştir. O dönem bölgesel politika temel olarak, mekansal eşitsizliğin bir sorun olarak algılanması ile başlamış ve ulusun sınırları içinde geri kalmış bölgeleri eşitleme çabası içerisinde, geri kalmış ve dezavantajlı olan “diğerlerini” hedeflemiştir (Arbo ve Benneworth, 2007). Merkezi hükümetlerin eşitsizliklere müdahale edip düzelterebilecek durumda olduğu ve bu potansiyelin kullanılması gerektiği varsayılmış, bölgesel politikanın büyümesi bu nedenle modern refah devletinin kurulmasıyla yakından bağlantılı olmuştur (Flora ve Heidenheimer, 1981). Nitekim, Myrdal, Hirschman, Kaldor gibi ekonomistler, bölgesel farklılıkların piyasanın dengeleyici güçleri tarafından dengeleneceğini varsaymak yerine, zenginlik ve sosyal refahın dağıtılmasının bir siyasi görev haline getirilmesi gerektiğini savunmuşlardır (Myrdal, 1957; Hirschman, 1958; Kaldor, 1970).

1950'lerde şekillenen yeni bölgesel politikada bilim önemli rol oynasa da bu çalışmanın konusunu oluşturan yükseköğretimin henüz bir rolü yoktur. Nitekim, bu süreçte bölgesel politikanın dinamiğini endüstriyel modernleşme oluşturmuştur. Başlıca endişe, gelişmemiş alanların gelişmiş bölgelere yetişmesine yardımcı olmaktır. Kalkınmanın anahtarı, ana sanayileri rasyonelleştirmek ve imalat sanayileri arasında büyümeyi teşvik etmektir. Bölgesel endüstrilerin geliştirilmesinin yanı sıra aynı zamanda eşit yaşam koşulları oluşturmak da giderek daha fazla hükümetlerin ajandaları arasına yerleşti. Bu alanda yapılan iyileştir-

melere bağlı olarak yaşam standartları ve temel eğitim seviyesi yükseldikçe, bu aynı zamanda eşit bir yüksek öğrenim hakkını ve bölgeler arasında nitelikli profesyonellerin daha iyi dağılımını da içerdi. Eğitim, tıpkı sağlık ve kültür gibi tüm vatandaşların kullanımına açılması gereken bir kamu yararı olarak giderek daha fazla tanımlandı. Böylece birçok siyaset alanına daha güçlü bir bölgesel boyut verildi (Arbo ve Benneworth, 2007).

Bu olumlu hava 1970'lerde yaşanan kriz ve gelişmiş dünyanın çoğundaki ekonomik çöküşle birlikte değişti. Önemli endüstriyel alanlar krizden dolayı yara alırken, işsizlik tekrar arttı ve merkezi hükümetlerin kontrolüne ve yeniden dağıtımına olan güven de göze çarpan bir şekilde sarsıldı. Keynesçilik, piyasanın anarşisini planlama ve düzen ile değiştirecek olan aktif ulus devlete meşruiyet vermişti. Merkezi hükümetin istikrarlı büyümeyi garanti altına alacak araçlara sahip olduğu varsayılmıştı. Ancak, enflasyon ve ekonomik durgunluk birleşimi bu konuda şüphe uyandırdı. Tüm temel gelişim algısı böylece sarsıldı. Batı dünyasında hakim olan algı, geleneksel sanayi öncesi toplumdan modern endüstriyel kitle tüketim toplumuna kadar tek bir evrensel gelişim yolu olduğuydu (Pieterse, 2003). Üretim ve tüketim söz konusu olduğunda, dünyanın geri kalanının dayandığı kıstas ABD'yi -en gelişmiş ülke olarak-. Şimdi modern toplumun kendisinin modernleşme sırası gelmişti (Offe, 1987).

Dönüm noktası 1980'lerin başında geldi. Bu krizden çıkış yolu, yeni sağ taraftan desteklenen neoliberal politikalar olarak görüldü. Neoliberal düşünce tarafından; kamu sektörü müdahalesi, vergiler, tekeller ve sendikaların gücü ekonomik büyümenin azalmasının en önemli nedenleri olarak kabul edildi. Merkezi hükümet çözümden çok sorunun kendisi olarak görüldü (Hirsch, 1991; Jones, 2014). Merkezi hükümeti geri almak ve piyasayı bozucu müdahaleyi azaltmak böylece merkezi bir görev haline geldi (Self, 1993). Bu, deregülasyon ve özelleştirme yoluyla başarılacak, böylece piyasalar serbest bırakılacak ve özel girişim yeniden canlandırılacaktı. Tüm bu gelişmelerle birlikte, yeni bir tarihsel çağın geldiğini ilan eden post-endüstriyel toplum ve bilgi toplumu teorileri ön plana çıktı (Bell, 1973). Aslında tüm bu iddiaların altında sermayeye yeni alanlar açılması yatıyordu.

Bu arka plana karşı, yükseköğretim ve araştırma kurumları da 1980'lerde bölgesel politikaya giriş yaptılar. Nitekim üniversiteler, yeni bölgesel politikada önemli bir girişimci olarak görülüyordu. Bir taraftan üniversiteler ile ticaret ve sanayi kuruluşları arasında daha yakın bağların kurulması teşvik edilirken, aynı zamanda üniversitelerin bilgi ve teknoloji geliştirme potansiyellerinin artırılması da merkezi hükümet tarafından yoğunlukla desteklenmeye başlandı. Özellikle Berlin Duvarı'nın yıkılışı ve 1990'larda Komünizmin çöküşü ile "küreselleşen öğrenme ekonomisi" ve "bilgi güdümlü ekonomi" kavramları zamanın ruhunu açıklayan kavramlar haline gelmeye başladığında üniversitelerin kuruldukları böl-

geler üzerindeki önemleri daha da arttı (Lundvall ve Borrás, 1997; Archibugi ve Lundvall, 2001). Bilgi, ekonomik büyüme ve servet yaratmanın temel bir koşulu olarak algılanmaya başlandı.

Bölgesel/yerel politikada üniversitelerin üstlendikleri role ilişkin olarak geleneksel Humboldt'cu üniversite kavramı da değişikliğe uğradı. Geleneksel Humboldt'cu üniversite kavramına göre, "üniversite kendi kendini yöneten profesyonellerden oluşan özerk bir yapı" idi (Baert ve Shipman, 2005: 159). Geleneksel anlamda üniversite, bilginin bilgi olduğu için arandığı, öğretim üyeleri ve profesörlerin belirli bir disiplin ve geleneğe, sabit bir kimliğe sahip olduğu bir yerdi. Akademik hayat, sosyal ve ekonomik çıkarlardan ayrı bir şekilde yürütülüyordu.

Bununla birlikte yukarıda tartışılan post-endüstriyel bilgi toplumunun gelişimi ile üniversitelerin ve bilimin sosyal ve ekonomik önemi arttıkça üniversitelerde geleneksel anlayışından uzaklaşmaya ve toplumun diğer tüm alanlarını yönlendiren temel kurumlar haline gelmeye başladılar. Bu bağlamda üniversiteler topluma açılırken ilk başlarda toplumu kendi imajına göre şekillendirdi. Bell (1973) bu durumu üniversitenin seçkin temel karakterini değiştirmeden niceliksel bir büyümesi olarak düşündü. Bununla birlikte toplum bilimselleştirildikçe, bilimin toplum tarafından kontrol edilmesine de yol açtı. Nitekim, bugün yüksek öğretim her zamankinden çok daha geniş ve çeşitli "öğrenci müşterileri" ile karşı karşıyadır. Öğrenciler, kültürel bir elit olarak sosyalleşmeye değil, temelde iş için faydalı beceriler ve bilgiler edinmek için üniversitenin kapısını çalmaktadırlar. Arbo ve Benneworth (2007)'a göre giderek artan bir oranda yetişkinler; çalışan ve yarı zamanlı öğrenci olup giderek daha talepkar müşteriler şeklinde hareket etmektedirler. Yükseköğretim kurumları ise parlak öğrenciler, yüksek kaliteli personel ve araştırma fonları için giderek daha şiddetli bir rekabet içerisine girmektedirler. Dolayısıyla eğitim giderek küresel bir işletmeye dönüşmektedir.

Bazıları bu durumu yüksek öğrenim krizinin bir işareti olarak görmekte ve üniversite fikrine olan inancın azaldığı, "akademik kapitalizmin" ortaya çıktığı bir durum olarak açıklamaktadırlar (Salughter ve Leslie, 1997). Readings (1996) durumu "üniversitenin pazara teslim olması" olarak ifade etmektedir. Bazıları ise bu durumu bilim ve sosyal düzenin ortak üretimine dayanan yeni bir sosyal bilgi organizasyonuna dönüşüm olarak görmektedirler (Jasanoff, 2004).

Üniversitelerin artık bölgesel ve yerel bir misyonla görevlendirilmesi ister olumlu isterse olumsuz olarak değerlendirilsin, üniversiteler buldukları bölgelere çeşitli ekonomik ve sosyo-kültürel katkılar sunmaktadırlar. Gültekin ve diğer yazarlar bu katkıları üç başlık altında toplamaktadırlar. İlk olarak üniversiteler kuruldukları bölgede "bölgesel gelir ve istihdam gibi ekonomik değişkenlerde iyileşme sağlarlar". İkinci olarak, "sağlık, iletişim, taşımacılık ve refah seviyesinin artması gibi, sosyo-kültürel değişkenlerde iyileşme sağlarlar". Ve nihayetinde üniversiteler buldukları bölgelerde "eğitime katılma oranında artış ve göçlerin azalması gibi demografik ve eğitsel değişkenlerde de iyileşme sağlarlar (Gültekin vd. 2008: 266).

Literatür Çalışması

Üniversitelerin hem yerel/bölgesel hem de ulusal seviyede sosyo ekonomik kalkınmaya yönelik etkileri gerek uluslararası gerekse de Türkiye'deki literatürde oldukça yoğun çalışılan bir konudur. Aşağıdaki çalışmalar buna örnek olarak gösterilebilir.

Tran Ngoc Ca (2006) *Universities as Drivers of The Urban Economies in Asia: The Case of Vietnam* başlıklı çalışmasında temel olarak Vietnam'daki üniversite sisteminin, genel olarak sosyo-ekonomik kalkınmaya ve firmalarla olan ilişkilerine, özellikle de ekonominin dinamik aktörlerine sağladığı katkıya bakmaktadır. Araştırmada ikincil verilerden, üniversitelerle yapılan röportajlara, firmalarla yapılan anketlere kadar farklı araştırma yöntemleri kullanılmaktadır. Araştırmanın örneklemini ülkenin farklı bölgelerinde yer alan kilit üniversiteler oluşturmaktadır. Bulgular, Vietnam'daki üniversitelerin araştırmalardaki rolünün öğretimden çok daha zayıf olduğunu ve ülkenin sosyo-ekonomik kalkınmasına yaptıkları katkının, yenilik yerine eğitilmiş bir işgücünün üretimi ile sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte seçilen üniversitelerde, inovasyonun belirli bir ölçüde gerçekleştiği, bu durumun ise hem üniversiteye hem de üniversitenin hizmet sağladığı firmaya olumlu katkılar sağladığı gözlemlenmiştir.

Bleaney ve diğerleri (1992) çalışmalarında, Nottingham Üniversitesi özelinde bir üniversitenin bulunduğu kente yerel çarpan etkisini ölçmeyi amaçlamışlardır. Brüt çıktı ve harcanabilir gelir çarpanları hesaplanmıştır. Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin barınma ve gıdaya daha fazla harcama yaptıkları sonucuna ulaşmıştır. Bleaney ve diğerlerinin çalışmasının önceki çalışmalardan bir farkı, diğer çalışmaların göçmenlerle alakalı sorunları da çalışmaya dahil etmesine rağmen, bu çalışmada göçmenlerin gelirlerinin sabit tutulması olmuştur. Ayrıca, çalışma sonuçlarına göre üniversiteler yerel ekonomiye büyük bir etkide bulunmaktadır.

Türkiye'deki akademik yazında da yukarıdaki çalışmaların pek çok benzerine rastlamak mümkündür. Buna örnek olarak Çatalbaş'ın çalışması örnek olarak verilebilir. Çatalbaş (2007) çalışmasında, yerel ekonomi ile üniversite arasındaki ilişkileri ele almıştır. Çalışmada üniversitelerin yerel ekonomiye daha fazla katkı sunabilmesi için alt ve üst yapısı eksiksiz yerlerde kurulması gerektiğinin önemli olduğu ifade edilmiştir. Çalışmada üniversitelerin yaygınlaşmasının önemli olduğu savunulmakla beraber bu yaygınlaşma sürecinin eğitim kalitesini düşürmesi, ekonomik, sosyal, kültürel ve fiziki altyapı yetersizliklerinin olması gibi unsurlar tarafından olumsuz etkilenebileceği ifade edilmiştir. Bu sorunların aşılması noktasında üniversitelerin kurumsallaşmasının yanı sıra alt ve üst yapı eksikliklerinin giderilmesi konusuna dikkat çekilmiştir.

Bir diğer örnek olarak Özkan, Özçatalbaş ve Akpınar (2000) Akdeniz Ziraat Fakültesi örneğinde yer alan öğrencilerin gelir ve gider davranışlarını gözlemlemiştir. Araştırmanın bulgularına göre öğrencilerin harcamalarını belirle-

yen faktörlerde öğrencinin ikametgah adresi, ailenin ikamet adresi ve geliri ile öğrencinin cinsiyeti yer almıştır. Harcamaların yüzde 42,8'i ile en yüksek payın beslenmeye ait olduğu, gelir ve gider eşitliğinin negatif olduğu, gelirin 1,4 milyar artması durumunda yeterli gelire sahip olacağı anlaşılmıştır. Satın alma davranışlarında en belirleyici kriterlerin kalite ve ucuzluk olduğu görülmüştür. Benzer şekilde, Ayyıldız ve Toksoy (2002) Trabzon'da Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi öğrencilerinin gelir ve giderleri üzerinde sosyo-kültürel yapıyı araştırmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre öğrenciler bütçelerinden en yüksek payı yüzde 23 ile beslenmeye, yüzde 18,4 ulaşım, yüzde 13,3 barınmaya ayırmışlardır. Akçaöz (2002) ise, öğrencilerin en büyük gelir kaynağının yüzde 41,1 ile ailelerinin desteği olduğunu; Çukurova Üniversitesi öğrenci yurdunda kalan öğrenciler için yapılan anket sonuçlarına göre ise harcama grupları içindeki en büyük payın yüzde 61,2 ile gıda harcamalarına ayrıldığı belirlenmiştir.

Çetin ve diğerleri, Balıkesir Üniversitesi, Gönen Meslek Yüksekokulu özelinde üniversite öğrencilerinin kente olan ekonomik etkilerini ele aldıkları çalışmalarında, araştırmaya katılan 554 üniversite öğrencisinin 2006-2007 eğitim öğretim yılında 2.300.000 YTL harcama yaptığını görmüşlerdir. Öğrenci harcamalarının hangi alanlarda yoğunlaştığını analiz eden araştırma, harcama kalemlerinden en büyüğünün yüzde 34 oranıyla eğlence olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin diğer harcama kalemlerini yüzde 23 ile barınma, elektrik, su, gaz, iletişim harcamaları, yüzde 18 ile yiyecek-içecek, yüzde 11 giyim, yüzde 10 ulaşım ve yüzde 4 ile kırtasiye harcamaları oluşturmaktadır (Çetin vd., 2008).

Akçakanat ve diğerleri, Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencilerinin 2003, 2005, 2007 ve 2009 yıllarında yapmış oldukları harcamaların miktarını, bileşimini ve Isparta ekonomisine katkısını analiz etmişlerdir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin Isparta il ekonomisine yıllık toplamda 81.000.000 TL'lik harcama yaparak katkıda buldukları ortaya çıkmıştır. 2009 yılı için bir öğrencinin ayda yaklaşık olarak 474 TL harcama yaptığı ve öğrencilerin toplam harcamalarının yüzde 60'ını barınma ve beslenme amacıyla yaptıkları ortaya çıkmıştır. Öğrenci harcamaları içinde en yüksek üçüncü harcama kalemini ise yüzde 11 oranı ile giyim harcamalarının oluşturduğu tespit edilmiştir (Akçakanat vd., 2010).

Çalışkan çalışmasında, Uşak ilinde üniversite öğrencilerinin kente ekonomik katkısını öğrenmek amacıyla 462 öğrenciye anket uygulamıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, bir öğrencinin aylık ortalama harcaması 560 TL civarında olup, Uşak Üniversitesi'nde eğitim gören toplamda 8291 öğrencinin kent ekonomisine ayda yaklaşık 4 milyon 639 bin TL'lik bir katkı sağladığı ortaya konulmuştur. Öğrencilerin bütçelerinden en yüksek pay yüzde 34,2 ile barınma harcamalarına ayrılırken, bunu yüzde 20 ile beslenme, yüzde 16,4 ile haberleşme ve ulaşım izlemektedir. Öğrencilerin eğitime yönelik yaptığı harcamalar ise tüm harcama kalemleri içerisinde yüzde 5,3'te kalmaktadır (Çalışkan, 2010).

Çalışkan ve Demir, Celal Bayar Üniversitesi Köprübaşı Meslek Yüksek Okulu

(MYO) eğitim öğrencilerinin harcamalarının ilçe ekonomisine katkısını araştırdıkları çalışmalarında, 182 öğrenciye anket uygulamışlardır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; bir öğrencinin aylık ortalama harcamasının 574 TL civarında olduğu ve Köprübaşı MYO'da eğitim gören 389 öğrencinin ilçede ayda yaklaşık 223 bin 289 TL'lik harcama yaptığı bulunmuştur. Öğrencilerin harcama kalemleri; yüzde 44 barınma, yüzde 21 beslenme, yüzde 11 haberleşme ve ulaşımdır. Öğrencilerin eğitime yönelik yaptığı harcamalar yüzde 3 oranında kalırken, kişisel bakım harcamaları ise yüzde 7 oranında gerçekleşmektedir (Çalışkan ve Demir, 2013).

Binici ve Koyuncu Bitlis Eren Üniversitesinde okuyan öğrencilerin kent ekonomisine katkılarını araştırdıkları çalışmalarında, 2012-2013 yılı içinde 5318 öğrencinin yaptığı harcamanın kente ekonomik anlamda 74.816.565 TL katkı sağladığı sonucuna ulaşmışlardır. Çalışmanın sonucunda bir öğrencinin ayda ortalama 405,206 TL harcama yaptığı saptamasına ulaşmışlardır. Öğrencilerin harcama kalemleri içerisinde en yüksek pay, yüzde 42,3 ile barınma harcamaları iken, bunu sırasıyla yüzde 29,4 ile ulaşım harcamaları, yüzde 18,3 ile eğitim harcamaları izlemektedir (Binici ve Koyuncu, 2015).

Gümüş ve Ekiz (2017), Kastamonu Üniversitesi'nde okuyan öğrencilerin il ekonomisine yaptıkları katkıyı araştıran çalışmalarında, 667 öğrenciye anket uygulamıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin toplam tüketim harcamalarının Kastamonu'ya 1 aylık katkısı yaklaşık 19,5 milyon TL olurken 1 yıllık katkıları yaklaşık 173 Milyon TL'dir. Kastamonu Üniversitesi öğrencilerinin en önemli harcama kalemini barınma oluşturmaktadır. Barınma harcamasının Kastamonu'ya aylık katkısı yaklaşık 5 milyon TL olurken bu rakam 1 yıl için yaklaşık 60 milyon TL olmaktadır.

Büyükdoğan ve Afşar (2012), çalışmalarında Konya KTO Karatay üniversitesi öğrencilerinin şehir ekonomisine katkılarını ele almışlardır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde üniversitelerin bacasız fabrika olarak algılandıklarını ifade etmişler ve öğrenci harcamaları ve bu harcamaların şehre olan katkılarının önemini belirtmişlerdir. Üniversite öğrencilerinin, ilk üç harcama kalemi sırasıyla yüzde 24 beslenme, yüzde 21,12 eğlence ve sosyal faaliyetler ile yüzde 20,88 giyimdir. Üniversite öğrencilerinin şehre olan katkısının ise yaklaşık olarak 3,776 milyon TL olduğu belirlenmiştir (Büyükdoğan ve Afşar, 2012: 40-41).

Diğer yapılan bazı çalışmalarda da benzer sonuçlar çıkmıştır. Öğrencilerin en büyük harcama kaleminin barınma harcaması olduğu (Selçuk, 2012; İş vd., 2017; Yarar ve Demir, 2013; Atılğan Yaşa ve Bakırtaş, 2020) pek çok çalışmada tespit edilmiştir. Barınma harcamasının yanı sıra yemek, ulaşım, elektrik/su/yakıt, eğlence masrafları da harcama kalemleri arasında önemli yer almaktadır. İlginç olan ise üniversite öğrencilerinin eğitim masraflarının harcama kalemleri arasında sonlarda yer almasıdır.

Bu çalışmada da Ordu Üniversitesinin kurulduğu kente ve bölgeye sağladığı ekonomik katkı öğrenci harcamaları üzerinden incelenmektedir.

Ordu Üniversitesi Öğrencilerinin Kent Ekonomisine Katkısı

Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Çalışmada öncelikli olarak Ordu Üniversitesi öğrencilerinin gelir-harcama ilişkilerini inceleyerek Ordu kentine yaptıkları ekonomik katkıyı belirlemek amaçlanmıştır. Harcamalarda temel gereksinimlerin yanı sıra sosyo-demografik özelliklerin de belirleyici olması nedeni ile öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini, ekonomik durumlarını belirlemek de temel amacı besleyen ikincil bir amaçtır.

Çalışmada öncelikle üniversite öğrencilerinin kent ekonomisine katkısı ve gelir-harcama ilişkisi konularında literatür taraması yapılmıştır. Gelir-harcama ilişkisini ortaya koymak amacıyla Ordu Üniversitesi fakültelerinde öğrenim gören öğrencileri kapsayan bir alan araştırması yapılmıştır. Bu alan araştırmasında nitel ve nicel yöntemler birlikte kullanılmıştır. Nitel yöntemde gözlem, derinlemesine görüşme ve kısa görüşme teknikleri; nicel yöntemde ise anket tekniği kullanılmıştır. Araştırmaya başlanmadan önce Ordu Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulundan araştırma onayı⁵ alınmıştır. Bu çalışma Ordu Üniversitesi BAP Birimi tarafından desteklenen A-1838 nolu *Ordu Üniversitesi Öğrencilerinin Kentin Soylulaştırılmasına ve Kent Ekonomisine Katkısı* başlıklı projenin verilerinden üretilmiştir.⁶

Ordu Üniversitesi öğrencilerine sosyo-demografik özellikleri, öğrencilik süreçlerine ilişkin düşünceleri, kent ile ilişkileri, harcama kalemleri, bölüm tercihleri ve gelecek planlarına ilişkin açık ve kapalı uçlu soruları içeren toplam 44 soruluk bir anket uygulanmıştır. Anket araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Bilgilendirilmiş gönüllü olur formu her anketin başlangıcına konulmuştur. Derinlemesine görüşmelerde olur formu görüşme öncesi imzalatılmıştır. Ancak Covid-19 Pandemisi sonrası görüşmecilerden bazıları yüzyüze görüşme yapmayı kabul etmediğinden onlara yarı yapılandırılmış görüşme formu soruları internet üzerinden gönderilmiş, sorulara ek olarak konuya ilişkin başka düşüncelerini de iletebilecekleri bildirilmiş, görüşmelerin bir kısmı uzaktan erişimle gerçekleştirilmiştir.

Anketler SPSS v26 (IBM Inc., Chicago, IL, USA) istatistik paket programı ile analiz edilmiştir.⁷ Çalışmada elde edilen verilerin frekans analizi yapılmış ve yüzde frekanslar hesaplanmıştır. Kategorik değişkenler arasındaki ilişkiler iki-yönlü ki-kare testi (*two-way chi-square test*) ile incelenmiştir. Beklenen frekansların 5'in altında olması durumunda *Pearson ki-kare* değeri yerine *Likelihood Ratio*

5. Ordu Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu tarafından 11.09.2018 tarih ve 2018-17 sayılı karar ile "etik yönden uygun" bulunmuştur.

6. Makalenin hacmi nedeniyle öğrencileştirme, kentin soylulaştırılmasına ilişkin literatür ve alan araştırması bölümleri burada tartışılmamış olup bu başka bir çalışmanın konusudur.

7. Analizi Ordu Üniversitesi İstatistik Danışmanlık ve Uygulama Araştırma Merkezi (ODİSMER) yapmıştır.

değeri kullanılmış, hesaplamalarda ve yorumlamalarda istatistik önem düzeyi (α) yüzde 5 olarak dikkate alınmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Projenin hazırlandığı dönemde 4 yıllık fakülte ve yüksekokullarda eğitim gören toplam 9023 öğrenci çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Örneklem tekniği olarak, oluşturulan evren listesinden örneklem birimleri öncelikli olarak tabakalı şekilde belirlenmiştir. Çalışmada öğrencisi bulunan 12 fakültenin öğrenci sayısına göre örneklem alınacak öğrenci sayısı belirlenmiş, fakültelerin öğrenci sayılarının yüzde 10'una anket yapmak amaçlanmıştır. Tabakalardan örneklem dahil edilecekler ise seçkisiz olarak çekilmiş yani, "basit seçkisiz örneklem" (*simple random sampling*) yöntemi kullanılmıştır. Söz konusu örneklem büyüklüğü, belli evren büyüklükleri için tahmini örneklem büyüklük tablosu baz alınarak oluşturulmuştur. Büyükköztürk'ün (2014) çalışmasında belirtilen örneklem büyüklüğü tablosuna göre, evrene uygun sayıda ve yüzde 3'lük hata payına denk gelen örneklem büyüklüğü 964 olarak tespit edilmiştir. Ancak gönüllülük esas ve geçersiz sayılabilecek anketler de dikkate alınarak örneklem büyüklüğü 1000 olarak tespit edilmiş, anketi uygun olarak doldurmayanların iptal edilmesi olasılığına karşı 1100 anket 2019 Mart-Haziran ayları arasında öğrencilere uygulanmıştır. Yapılan incelemelerde 41 ankette çok miktarda boş soru tespit edilmiş bunlar değerlendirmeye alınmamıştır. Değerlendirmeye alınan anket sayısı 1059 olmuştur.

Projede derinlemesine görüşmeler öğrencileştirme ve öğrencilerin kentin soylulaştırılmasına katkısı konusu ile ilgili olup özellikle kent sakinleri ile öğrenciler arasındaki ilişkiyi, gerilimi ortaya koymaya yöneliktir. Gelir-harcama kalemleri ve kent ekonomisine katkıya ilişkin sorular anket formunda olduğundan görüşmelerden daha az yararlanılmışsa da öğrencilerin harcama kalemlerine ilişkin yorumlarından çalışmada yararlanılmıştır. Görüşmeler yerel sakinler (12 kişi), öğrenciler (6 kişi) ve öğretim elemanları (6 kişi) ile gerçekleştirilmiştir. Yerel sakinlerin içine kampüs alanı çevresindeki değişimi anlayabilmek için emlakçı, muhtar, esnaf dahil edilmiştir. Diğer yandan üniversite kampüs alanları ve çevresindeki yerleşim alanları, öğrenci nüfusunun yoğun olduğu mahallelerde de gözlemde bulunulmuştur.

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sosyo-Demografik ve Ekonomik Özellikleri

Tablo 1'de anket uygulanan öğrencilerin fakülte ve yüksekokullara göre dağılımı görülmektedir. Öğrencilerin; yüzde 27,6'sı Ünye İİBF, yüzde 19,7'i Fen Edebiyat Fakültesi, yüzde 11,3'ü Eğitim Fakültesi, yüzde 5,7'si Sağlık Bilimleri Fakültesi, yüzde 5,7'si Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, yüzde 5,5'i Güzel Sanatlar Fakültesi, yüzde 5,1'i İlahiyat Fakültesi, yüzde 4,5'i Tıp Fakültesi, yüzde 4,4'ü Ziraat Fakültesi, yüzde 3,8'i Diş Hekimliği Fakültesi, yüzde 3,8'i Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi, yüzde 2,9'u Fatsa Deniz Bilimleri Fakültesi öğrencisidir.

Çalışmanın yapıldığı dönemde öğrenci sayısı en fazla olan üç fakülte Ünye İİBF, Fen Edebiyat Fakültesi ve Eğitim Fakültesi olup anketlerde de bu fakültelerin öğrenci sayısı daha fazladır. Ayrıca üniversitede ikinci öğretim eğitimi olduğundan ve harcama kalemleri farklılaşabileceğinden sadece birinci öğretim öğrencilerine değil ikinci öğretim öğrencilerine de anket uygulanmıştır.

Tablo 1: Anket Uygulanan Öğrencilerin Fakülte ve Yüksekokullara Göre Dağılımı

<i>Fakülteniz/Yüksekokulunuz?</i>	n	%
Tıp Fakültesi	48	4,5
Diş Hekimliği Fakültesi	40	3,8
İlahiyat Fakültesi	54	5,1
Ziraat Fakültesi	47	4,4
Sağlık Bilimleri Fakültesi	60	5,7
Fen Edebiyat Fakültesi	209	19,7
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	60	5,7
Müzik Ve Sahne Sanatları Fakültesi	40	3,8
Eğitim Fakültesi	120	11,3
Ünye İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	292	27,6
Fatsa Deniz Bilimleri Fakültesi	31	2,9
Güzel Sanatlar Fakültesi	58	5,5
Toplam	1059	100,0

Öğrencilerin sosyo-demografik ve ekonomik özellikleri harcama kalemlerini etkileyebileceğinden bu konuya ilişkin sorular sorulmuştur. Tablo 2'de görüldüğü üzere çalışmaya katılanların yüzde 59,1'i kadın, yüzde 40,9'u erkek olup, yüzde 98,1'i bekar. Ayrıca çalışmaya katılan öğrencilerden yüzde 1,4'ünün çocuğu bulunmaktadır. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun bekar olması genel eğilim ile örtüşmektedir. Üniversite öğrencilerinin büyük çoğunluğu mezuniyet ve iş bulma sonrası evlenmeyi düşünmektedir.

Tablo 2: Sosyo-Demografik Özellikler

<i>Cinsiyetiniz?</i>	n	%
Kadın	626	59,1
Erkek	433	40,9
Toplam	1059	100,0
<i>Medeni durumunuz?</i>	n	%
Evli	20	1,9
Bekar	1039	98,1
Toplam	1059	100,0
<i>Çocuğunuz var mı?</i>	n	%
Var	15	1,4
Yok	1038	98,0
Cevap yok	6	,6
Toplam	1059	100,0
<i>Çocuk sayısı</i>	n	%
Yok	1044	98,6
1,00	5	,5
2,00	8	,8
3,00	2	,2
Toplam	1059	100,0

Öğrencilerin ailelerinin yaşadığı bölge barınma, yemek ve ulaşım gibi bazı harcama kalemlerine etki edebileceğinden ailelerinin yaşadığı şehir sorulmuştur. Tablo 3'te görüldüğü gibi çalışmaya katılan öğrencilerin ailelerinin yüzde 58,2'si Karadeniz Bölgesinde, yüzde 11,6'sı Marmara Bölgesinde, yüzde 8,1'i İç Anadolu Bölgesinde, yüzde 6,5'i Akdeniz Bölgesinde, yüzde 4,5'i Ege Bölgesinde, yüzde 4,2'si Güneydoğu Anadolu Bölgesinde, yüzde 2,8'i Doğu Anadolu Bölgesindeki illerde yaşamaktadır. Yanıt vermeyen yüzde 4,1'in bir bölümü iki bölge birden yazmıştır. Bunlardan bir kısmının anne ve babaları ayrıdır, bir kısmının ise iki evi olup yılın bir bölümünü belli bir bölgede diğer bölümünü ise farklı bölgede geçirmektedir. Bunların bir kısmı Karadenizli olup özellikle fındık hasadı döneminde ikamet farklı ilde olsa da bölgeye gelmekte ve yaklaşık 1-2 aylık bir süreyi bölgede geçirmektedirler. Derinlemesine görüşmelerde Covid-19 Pandemi sürecinin bu kalışları etkilediği ve kalma süresinin uzadığı öğrenilmiştir. Öğrencilerin yarısından fazlasının (yüzde 58,2) Karadeniz Bölgesinden olmaları nedeniyle ailelerinin yerleşik olduğu kentlere de bakılmıştır. Ankete katılan öğrencilerin yüzde 20,8'i Ordu, yüzde 16,2'si Samsun, yüzde 4,8'i Giresun, yüzde 4,6'sı Artvin, yüzde 2,3'ü Rize, yüzde 2,2'si Tokat, yüzde 1,8 Artvin, yüzde 1,7 Çorum, yüzde 1,4'ü Amasya ve kalan kısım da diğer Karadeniz illerinden gelmektedir. Ordu ilinden pek çok öğrenci kendi kentindeki üniversiteyi tercih etmekte, yakın çevre illerden de üniversiteye çok sayıda öğrenci gelmektedir. Özellikle alt gelir grubunda olanlar kentteki üniversiteyi giderlerin azalması açısından tercih etmektedirler.

Öğrencilerin yaşadıkları kentteki üniversitede okuması harcama kalemlerinde diğer öğrencilere göre değişim yaratmakta, barınma ve yemek harcamalarını düşürmektedir. Çevre il ve ilçelerden her gün ya da haftalık geliş gidiş yapan önemli bir öğrenci kitlesi olup bunların da ulaşım masrafları ön plana çıkmaktadır. Derinlemesine görüşmelerde bu öğrencilerin en fazla harcamayı ulaşımaya ayırdıkları ifade edilmiştir. Bu durum özellikle Giresun ve Samsun illeri ile Ordu ili arasındaki ulaşım yoğunluğuna etki etmektedir. Derinlemesine görüşmelerde, Covid-19 Pandemisi nedeniyle üniversitelerin uzaktan eğitime başlamasının hem şehir içi hem de şehirlerarası yolcu taşımacılığı yapan ve bu işten geçimini sağlayanların gelirinde önemli bir düşmeye neden olduğu öğrenilmiştir. Kentte büyük kentlerdeki gibi yoğun bir iş potansiyeli olmadığından, araba sahibi olanlar da toplu taşımayı kullanmadığından üniversite öğrencilerinin hareketliliği ulaşım alanında önemli bir gelir kaynağı yaratmaktadır. İl merkezinde ve ilçelerde derslerin başlangıç ve bitiş saatlerinde ulaşımında yoğunluk yaşandığı ifade edilmiştir. İl merkezinde aynı saatlerin işe gidiş ve çıkış saati de olması nedeniyle belediye Giresun'a yakın olan kampüs alanına şehir içi otobüs seferleri koymuştur. Ünye gibi ilçelerde ise şehir içi otobüs seferi uygulaması olmadığından ders başlangıç ve bitiş saatlerinde kampüs alanına yakın yerlerden dolmuşa binmek büyük sıkıntı olmaktadır.

Tablo 3: Ailenin Yaşadığı Bölge ve Yerleşim Yeri

<i>Aileniz hangi bölgede yaşamaktadır?</i>	n	%
Akdeniz	69	6,5
Ege	48	4,5
Marmara	123	11,6
İç Anadolu	86	8,1
Doğu Anadolu	30	2,8
Güneydoğu Anadolu	44	4,2
Karadeniz	616	58,2
Cevap yok	43	4,1
Toplam	1059	100,0
<i>Ailenizin yaşadığı yerleşim yeri neresidir?</i>	n	%
İl merkezi	461	43,5
İlçe	412	38,9
Belde/köy	181	17,1
Cevap yok	5	,5
Toplam	1059	100,0

Yaşanan yerleşim yerinin büyüklüğü bazı tüketim alışkanlıklarını ve tercihleri etkilediğinden öğrencilere bu konuya ilişkin soru sorulmuştur. Ailelerin yüzde 43,5'i il merkezinde, yüzde 38,9'u ilçede, yüzde 17,1'i ise belde/köyde yaşamaktadır (Tablo 3). Öğrencilerin ikamet yerleri onların tüketim tercihlerine de

yansımakta, il merkezinde yaşayanlar özellikle kültürel ve sanatsal veya eğlence mekanı açısından sorun yaşamaktadır. Görüşmelerde özellikle il merkezlerinde yaşayan öğrencilerin alışveriş ve eğlence merkezi, sosyal ve sportif alanlar yönünden eksiklik hissettikleri öğrenilmiştir.

Öğrencilerin Gelir Durumları

Ailelerin gelir durumları öğrencilere verilen harçlık miktarı ve onların harcama kalemleri üzerinde etkili olduğundan öğrencilere ailelerinin gelir durumu, oturulan evin aileye ait olması, ek gelir olup olmadığı ile bunun miktarı ve türüne ilişkin sorular sorulmuştur.

Tablo 4: Ailelerin Ekonomik Durumu

<i>Ailenizin aylık toplam geliri ne kadardır?</i>	n	%
<2000	250	23,6
2001-2400	56	5,3
2401-4000	394	37,2
4001-6000	180	17,0
6001-8000	48	4,5
>8000	36	3,4
Cevap yok	95	9,0
Toplam	1059	100,0
<i>Ailenizin oturduğu ev kendisine mi ait?</i>	n	%
Evet	829	78,3
Hayır	225	21,2
Cevap yok	5	,5
Toplam	1059	100,0
<i>Ailenizin ek gelir kaynağı var mı ?</i>	n	%
Evet	330	31,2
Hayır	713	67,3
Cevap yok	16	1,5
Toplam	1059	100,0
<i>Ailenizin ek gelir kaynağının türü nedir?</i>	n	%
Kira geliri	162	15,3
Tarım	116	11,0
Serbest meslek geliri	5	,5
Aile büyüğü geliri/banka faizi	5	,5
Cevap yok	771	72,8
Toplam	1059	100,0

Ailenizin ek gelir kaynağının miktarı nedir?	n	%
<1000	114	10,8
1001-4000	45	4,2
4001-7000	12	1,1
>7000	37	3,5
Cevap yok	851	80,4
Toplam	1059	100,0

Tablo 4'te görüldüğü gibi ailelerden aylık 2000 TL altında gelir elde edenlerin oranı yüzde 23,6, 2001-2400 arası gelir elde edenlerin oranı ise yüzde 5,3'tür. Yani çalışmaya katılan öğrencilerin yaklaşık yüzde 29'unun ailesi asgari ücret⁸ ve altında gelir elde etmektedir. Ailelerin yüzde 37,2'si 2401-4000 TL arası, yüzde 17'si 4001-6000 TL arası, yüzde 4,5'i 6001-8000 arası aylık gelir elde ederken yüzde 3,4'ü 8000 TL üzeri gelir elde etmektedir. Gelirin harcanması açısından kira gideri önemli bir gider kalemi olup ailenin evinin olması kira giderinin başka kalemlere harcanmasına neden olmaktadır. Ailelerin yüzde 78,3'ünün kendilerine ait bir evi olduğundan bu durum aileleri ekonomik anlamda rahatlatmaktadır. Üstelik öğrencinin aynı kentteki üniversiteye gitmesi aile açısından yurt giderini de azaltıcı etki yaratmaktadır.

Ailelerin yüzde 31,2'sinin ek gelir kaynağı bulunmaktadır. Bu grubun yüzde 15,3'ünün ek geliri kira, yüzde 11'inin ise tarım işleri geliridir. Bu durum ev sahibi olmanın yanı sıra kira elde edilen bir mülkün de varlığını göstermektedir. Ek gelir kaynaklarının gelirine bakıldığında; yüzde 10,8'i 1000 TL altında ek gelir elde ederken, yüzde 4,2'si 1001-4000 TL arası, yüzde 1,1'i 4001-7000 TL arası, yüzde 3,5'u ise 7000 TL üzeri ek gelir elde etmektedir (Tablo 4). Dolayısıyla ailelerin geliri düşük olsa da evin kira olmaması, hatta bir kısmının ek gelirinin olması aileye ekonomik olarak olumlu katkı sağlamakta öğrenciye verilen harçlık miktarını da artırmaktadır.

8. Anketin yapıldığı dönemde 01.01.2019-31.12.2019 tarihleri arasında brüt asgari ücret 2.558,40 TL, net asgari ücret ise 2.020,90 TL'dir (https://www.ailevecalisma.gov.tr/media/3278/2019_onikiyay.pdf)

Tablo 5: Ailenin Yaşadığı Yerleşim Yeri ile Oturulan Evin Mülkiyet Durumu Arasındaki İlişki

		n	Ailenizin oturduğu ev		Toplam	p
			kendisine mi ait?			
			Evet	Hayır		
Ailenizin yaşadığı yerleşim yeri neresidir?	İl merkezi	n	341	118	459	0,000***
		%	74,3	25,7%	100,0%	
	İlçe	n	321	89	410	
		%	78,3%	21,7%	100,0%	
	Belde/köy	n	162	18	180	
		%	90,0%	10,0%	100,0%	
Toplam	n	824	225	1049		
	%	78,6%	21,4%	100,0%		

***:<0,001

Ailelerin ekonomik durumu ile yaşadıkları merkez arasında bir ilişki olup olmadığını anlamak için yapılan ki-kare testi sonucunda, ankete katılanların “Ailenizin oturduğu ev kendisine mi ait?” sorusuna verdikleri cevapların ailelerinin yaşadığı yere göre istatistiksel olarak anlamlı değişim gösterdiği görülmüştür ($p<0,001$). Ailenizin oturduğu ev kendisine mi ait? sorusuna “Evet” cevabı verenlerin içerisinde yerleşim yeri “belde/köy” olanların oranı yüksek iken, “Hayır” cevabı verenlerin içerisinde yerleşim yeri “il merkezi” olanların oranı daha yüksektir (Tablo 5). Küçük yerleşim yerlerinde yaşayanlar genellikle kendi evine sahipken, il merkezlerinde oturanlarda bu oranın düştüğü anlaşılmaktadır. Toprak sahibi olmak köy veya beldeye bağlılığı sağlayan önemli faktörlerden birisini oluşturmaktadır. Özellikle Karadeniz Bölgesinde yaşayan öğrencilerin tarım ile bağları kopmamıştır.

Öğrencilerin kendilerinin aylık harçlık/gelir düzeyleri de harcama düzeylerini ve kalemlerini etkilediğinden aylık ortalama harçlık/gelirleri, burs desteği alıp almadıkları, burs alıyorlarsa bunun miktarı, kendilerinin çalışıp çalışmadıkları ve yaptıkları işler sorulmuştur. Öğrencilerin büyük bölümü ailelerinden aldıkları harçlık ya da burs ile geçimini sağlamaktadır. Akçaöz’ün (2002) yaptığı çalışmada da öğrencilerin en büyük gelir kaynağının yüzde 41,1 ile ailelerinin desteği olduğu

²¹ Sarper Özsan, 1 Mayıs marşını 1974 yılında Ankara Sanat Tiyatrosu’nda Maksim Gorki’nin Ana romanından Bertolt Brecht tarafından aynı adla uyarlanan tiyatro oyunu için yazmıştır. Kısa süre içerisinde popülerleşen marş, ilk olarak Ruhi Su ve Dostlar Korosu tarafından kaydedilmiştir.

ortaya konulmuştur. Bu çalışmada da benzer bir sonuç ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin diğer bir ek gelir kaynağı Tablo 6'da görüldüğü gibi burs ya da öğrenim kredisi olup yüzde 43,2'si burs desteği aldığını, yüzde 55,3'ü ise burs desteği olmadığını belirtmiştir. Burs desteğinin miktarı sorulduğunda destek almayan ve soruyu yanıtlamayan oranı yüzde 85 olmuştur. Öğrencilerin yüzde 1,5'i 500 TL altında, yüzde 12,7'si 500 TL, %0,8'i ise 500 TL üzeri burs aldığını belirtmiştir. Burs desteğinin düşük olması öğrencilerin gelir düzeyinin düşük olmasına ve harcama kalemlerinde çeşitlerinde darlığa, harcama miktarında da düşüklüğe neden olmaktadır. Her fakülteye sınırlı sayıda burs kontenjanı ayrılmakta, burs kriterlerinde öğrencinin tek ebeveynli olması, ailenin asgari ücretin altında gelir elde etmesi, kardeş sayısı önemli kriterler olmaktadır. Öğrencilerin önemli bir bölümünün evinin aileye ait olması gelir düşük olmasına rağmen burs verilmemesinin en önemli nedenidir. Çünkü ekonomik olarak daha kötü durumda olan öğrenciler bulunmakta ve destek için onlar tercih edilmektedir.

Harçlık/gelir düzeyi düşük olan öğrenciler kimi zaman gelir elde etmek için çalışmak zorunda kalmaktadır. Çalışan öğrencilerin oranı yüzde 8,9'dur. Öğrencilerin genellikle ne tür işlerde çalıştığı sorulduğunda yüzde 4,3'ü ne iş yaptıklarını açıklamak istememiş, yüzde 2,2'si okuduğu bölüme uygun bir işte çalıştığını, yüzde 4,2'si kısmi zamanlı, genelde kafe gibi yerlerde çalıştığını belirtmiştir. %0,8'i özel kurslarda ya da serbest meslek yaptığını, %0,6'sı devlet memuru olduğunu, %0,1'i de çiftçi olduğunu belirtmiştir.

Tablo 6: Öğrencilerin Çalışma-Burs ve Gelir Durumları

<i>Çalışıyor musunuz?</i>	n	%
Evet	94	8,9
Hayır	930	87,8
Cevap yok	35	3,3
Toplam	1059	100,0
<i>Ne iş yapıyorsunuz?</i>	n	%
Çalışmıyor	931	87,9
Cevap yok	46	4,3
Okuduğu bölüme uygun iş	23	2,2
İşçi/part-time/kısmi zamanlı	44	4,2
Çiftçi/tarım	1	,1
Devlet memuru	6	,6
Serbest meslek/özel ders	8	,8
Toplam	1059	100,0

<i>Burs desteği alıyor musunuz?</i>	n	%
Evet	458	43,2
Hayır	586	55,3
Cevap yok	15	1,4
Toplam	1059	100,0
<i>Burs desteğinizin miktarı?</i>	n	%
<500	16	1,5
500	135	12,7
>500	8	,8
Cevap yok	900	85,0
Toplam	1059	100,0
<i>Aylık ortalama harçlık/geliriniz ne kadar?</i>	n	%
250 ve altı	41	3,9
251-500	372	35,1
501-750	208	19,6
751-1000	231	21,8
1001-1500	89	8,4
1501 ve üstü	46	4,3
Cevap yok	72	6,8
Toplam	1059	100,0

Öğrencilerin önemli bir oranı (yaklaşık yüzde 40'ı) aylık 500 TL harçlık/gelir ile geçinmeye çalışmakta olup yüzde 4'ü ise 250 TL altında harçlık/gelir elde etmektedir. Bu durum öğrencilerin temel ihtiyaçları dışında başka kalemlere harcama yapmasının önündeki en büyük engeldir. Öğrenciler geçinmek için büyük çaba harcamaktadırlar. Öğrencilerin yaklaşık yüzde 40'ı 500-1000 TL arasında harçlık/gelir sahibi olup 1000 TL üzeri harçlık/geliri olanların oranı ise çalışmaya katılanların beşte biridir. Bu durum öğrencilerin büyük kısmının alt-orta gelir sınıfında olduğunu ortaya koymakta öğrencilerin kent ekonomisine katkısını düşürmektedir. Bu nedenle öğrencilerin bir bölümü (yüzde 8,9) çalışmak zorunda kalmaktadır. Derinlemesine görüşmelerde de çalışan öğrencilerin ailelerinden aldığı harçlık miktarının düşük olduğu, burs çıkmadığı için çalışmak zorunda kaldığını öğrenilmiştir. Çalışan öğrencilerin çoğunluğu (yüzde 4,2) kısmi zamanlı işlerde çalışmaktadır. Yapılan derinlemesine görüşmelerde ise kısmi zamanlı çalışmanın özellikle işverenler tarafından farklı değerlendirildiği anlaşılmıştır. Kısmi zamanlı derken aslında vardiyadan (esnek zamanlı çalışma) söz edilmekte, öğrenciler okullarına denk gelmeyen saatlerde (genelde öğleden sonra ve akşam) çalışmakta ama çalışma süreleri kısmi zamanlı sürenin bir hayli üzerinde olmaktadır. 4857 sayılı İş Yasasına göre "İşçinin normal haftalık çalışma süresinin, tam süreli iş sözleşmesiyle çalışan emsal işçiye göre önemli ölçüde daha az belirlenmesi durumunda sözleşme" kısmi zamanlı sözleşme sayılmaktadır (md. 13/1). İş Kanunu'na İlişkin Çalışma Süreleri Yönetmeliği (İKİÇSY) ise "İşyerlerinde tam süreli iş sözleşmesi ile yapılan emsal çalışmanın üçte ikisi oranına kadar

yapılan çalışma”yı kısmi süreli çalışma sayılmaktadır (md. 6). İşyerlerinde sözleşmelerle daha az bir süre belirlenmemişse haftalık çalışma süresinin üst sınırı 45 saattir (4857 sY md. 63/1, İKİÇSY md. 4). Kısmi süreli çalışma diyebilmek için işçinin en fazla haftalık 30 saate kadar çalıştırılması gerekmektedir. Oysa öğrenciler genelde haftalık 45 saat ve hatta kimi zaman üstünde çalıştırılmaktadır. Bu durumda öğrencilerin genelde tam zamanlı ama esnek çalıştığı söylenebilir. Üstelik öğrencilere kısmi zamanlı çalıştıkları için daha az ücret ödenebilmekte, çoğu sigortasız çalıştırılmaktadır. Yine mevzuata göre kısmi zamanlı çalışanlara farklı işlem yapılmaması gerekir (4857 sY md. 13/2, md. 5/2). Öğrencilerin gelir düzeyinin düşük olması bu iş koşullarını kabul etmelerinin başlıca nedenidir. Öğrenciler iş piyasasının ucuz işgücü durumundadır.

Öğrencilerin aylık harçlık/gelir miktarı; yüzde 3,9’u aylık 250 TL ve altında, yüzde 35,1’i aylık 251-500 TL arasında, yüzde 19,6’sı aylık 501-750 TL arasında, yüzde 21,8’i aylık 751-1000 TL arasında, yüzde 8,4’ü aylık 1001-1500 TL arasında, yüzde 4,3’ü aylık 1500 TL üzerinde geliri olduğunu söylerken, yüzde 6,8 bu soruya yanıt vermemiştir (Tablo 6). Görüldüğü üzere öğrencilerin büyük çoğunluğu çok düşük bir harçlık/gelir ile geçinmeye çalışmakta, düşük gelir harcama miktarlarını ve çeşitlerini olumsuz yönde etkilemektedir.

Öğrencilerin Harcama Durumları

Öğrencilerin aylık harcama miktarı ve bu harcamaları hangi kalemlere yaptıklarını öğrenmek için hangi kalemlere, aylık ne kadar pay ayırdıkları sorulmuştur. Öğrencilerin en büyük harcama kalemlerinin barınma ve yeme-içme harcamaları olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç literatürdeki bazı çalışmaların sonuçlarıyla örtüşmektedir (Bleaney vd., 1992; Akçakanat vd., 2010; Çalışkan, 2010; Çalışkan ve Demir, 2013; Binici ve Koyuncu, 2015; Gümüş ve Ekiz, 2017, Atılgan Yaşa ve Bakırtaş, 2020; Selçuk, 2012; İş vd., 2017; Yarar ve Demir, 2013). Ancak bazı diğer çalışmalarda farklı harcama kalemlerine daha fazla harcama yapıldığı görülmektedir. Büyükdöğen ve Afşar’ın (2012) yaptıkları çalışmada öğrencilerin en önemli harcama kalemleri beslenme, eğlence ve sosyal faaliyetler ve giyim olarak belirlemiştir. Özkan ve diğerleri (2000) ise harcamaların içinde en yüksek payın beslenmeye ayrıldığını ifade etmektedirler. Ayyıldız ve Toksoy’un (2002) çalışmasında da barınma için harcanan miktar beslenme ve ulaşımın gerisine düşmüştür.

Harçlık/gelir durumu öğrencilerin yaptıkları harcamaların büyüklüğünü de değiştirmektedir. 250 TL ve altında; yeme-içme için harcama yapanların oranı yüzde 49,8, barınma için harcama yapanların oranı ise yüzde 38’dir. 251-500 TL arasında aynı kalemlere yapılan harcamalarda barınma yüzde 18,9, yeme-içme yüzde 15,5 olarak karşımıza çıkmaktadır. 250 TL ve altında harcama yapanlarda KYK (Kredi Yurtlar Kurumu) yurdunda kalanlar ön plana geçerken, ikinci grupta özel yurt ve evde kalanlar ağırlıklıdır. 500 TL üzerinde barınma için harcama yapanların oranı yüzde 4,9, yeme-içme için harcama yapanların oranı ise yüzde 2,4’tür. En büyük harcama kalemleri barınma ve yeme-içme olup genellikle bu harcama miktarının

500 TL ve altında olduğunu söylemek yanlış olmaz. Giyim, ulaşım, haberleşme, elektrik/su faturası, kişisel bakım için yapılan harcamaların miktarı daha düşüktür. Öğrencilerin ulaşım harcamaları konakladıkları yere göre farklılaşmaktadır.

Harcama kalemleri ayrı ayrı incelenecek olursa Tablo 7'de de görüldüğü gibi barınma için öğrencilerin yüzde 38'i 250 TL ve altında, yüzde 18,9'u 251-500 TL arasında, yüzde 4,9'u 500 TL üstünde harcama yapmaktadır. Yeme-içme için yapılan harcamalar; yüzde 49,8'i 250 TL ve altında, yüzde 15,5'i 251-500 TL arasında, yüzde 2,4'ü 500 TL üzerindedir. Giyim için yapılan harcamalar; yüzde 11'i 50 TL ve altında, yüzde 22,8'i 51-100 TL arasında, yüzde 11'i 101-200 TL arasında, yüzde 4,5'i 200 TL üzerindedir. Ulaşım için yapılan harcamalar; yüzde 23,2'si 50 TL ve altında, yüzde 27'si 51-100 TL arasında, yüzde 8,4'ü 101-200 TL arasında, yüzde 3,7'si 200 TL üzerindedir. Haberleşme (telefon) için yapılan harcamalar; yüzde 43,5'i 50 TL ve altında, yüzde 9,9'u 51-100 TL arasındadır. Elektrik/su faturaları için; yüzde 5,3'ü 50 TL ve altında, yüzde 10,9'u 51-100 TL arasında, yüzde 5,5'i 101-200 TL arasında harcama yapmaktadır. Kişisel bakım için yapılan harcamalar ise yüzde 35,1'i 50 TL ve altında, yüzde 14,6'sı 51-100 TL arasında, yüzde 3,5 101-200 TL arasındadır (Tablo 7).

Tablo 7: Öğrencilerin Aylık Harcama Kalemlerinin Dağılımı

Aylık Harcamalarınızı belirtiniz?		Barınma				Yeme-içme					
		n		%		n		%			
<=250		402		38,0		527		49,8			
251-500		200		18,9		164		15,5			
>500		52		4,9		25		2,4			
Cevap yok		405		38,2		343		32,4			
Toplam		1059		100,0		1059		100,0			
Aylık Harcamalarınızı belirtiniz?		Giyim		Ulaşım		Haberleşme (telefon faturası)		Elektrik/su faturası		Kişisel bakım	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
<=50		117	11,0	246	23,2	461	43,5	56	5,3	372	35,1
51-100		241	22,8	286	27,0	105	9,9	115	10,9	155	14,6
101-200		117	11,0	89	8,4	14	1,3	58	5,5	37	3,5
>200		48	4,5	39	3,7	9	,8	8	,8	9	,8
Cevap yok		536	50,6	399	37,7	470	44,4	822	77,6	486	45,9
Toplam		1059	100,0	1059	100,0	1059	100,0	1059	100,0	1059	100,0
Aylık Harcamalarınızı belirtiniz?		Sosyo/kültürel faaliyetler		Eğitim		Sigara		İçecek			
		n	%	n	%	n	%	n	%		
<=50		189	17,8	150	14,2	29	2,7	132	12,5		
51-100		137	12,9	107	10,1	33	3,1	26	2,5		
101-200		56	5,3	46	4,3	45	4,2	9	,8		
>200		17	1,6	36	3,4	78	7,4	6	,6		
Cevap yok		660	62,3	720	68,0	874	82,5	886	83,7		
Toplam		1059	100,0	1059	100,0	1059	100,0	1059	1059		

Öğrencilerin en önemli harcama kalemlerinden olan barınma için nerede konakladıkları ve konakladıkları yeri neden seçtikleri sorulmuştur? Konaklanan yerin KYK yurdu, özel yurt ya da ev olması barınma için harcanan miktarları değiştirmektedir. Barınma konusu kent sakinleri açısından da önemli olup kampüs alanlarına yakın yerlerde özel yurtlar ve öğrencilerin kalmasına uygun konutların yapılmasına neden olabilmektedir. Bu hem kentin bu alanda gelir elde etmesine neden olurken diğer yandan kentlerin dönüşümünde etkili olan “öğrencileştirmeyi” de beraberinde getirmekte, öğrenci mahalleleri oluşabilmektedir. Literatüre Smith’in 2002 yılında kazandırdığı öğrencileştirme kavramı, üniversite öğrencilerinin dönemsel olarak göçü ettikleri üniversite kentlerinde meydana gelen belirgin sosyal, kültürel, ekonomik ve fiziksel dönüşümleri tanımlamak için kullanılmaktadır (Smith, 2005). En genel ifadeyle, bu dönüşümler mevcut kiralık dairelerin birden fazla öğrencinin konakladığı alanlara dönüşmesini; benzer şekilde şehirdeki diğer alanların da öğrenci odaklı bir değişim geçirmesini ifade etmektedir. Fakat bu dönüşümler yalnızca bölgedeki alanlarla sınırlı olmamaktadır. Bir başka yazara göre, öğrencileştirme aynı zamanda bölgenin demografik yapısı üzerinde de bir dönüşüm meydana getirebilmektedir. Bu dönüşüm genellikle çoğunluğunu orta-sınıftan öğrencilerin oluşturduğu sosyal grubun, bölgede uzun süredir yaşamakta olan çalışan kesimi yer değiştirmeye/bölgeden ayrılmaya zorlaması şeklinde ortaya çıkmaktadır (Tallon, 2010: 213). Hem il merkezinde hem de Ünye ilçesinde yapılan derinlemesine görüşmeler ve gözlemler sonucu kentte özellikle kampüse yakın yerlerde veya öğrencilerin genellikle tercih ettikleri mahallelerde bir öğrencileştirme süreci yaşandığı görülmüştür. Bu yerlerde özellikle özel yurtların sayısı artmış, ev sahipleri de evlerini öğrencilere kiraya vermiştir. Covid-19 pandemisi bu açıdan yerel halkta ekonomik bir kayıp yaratmıştır.

Tablo 8: Öğrencilerin Barınma Yerleri ve Barınma Yerini Seçme Nedenleri

<i>Üniversite eğitimine devam ederken nerede barınıyorsunuz?</i>	n	%
Ailemle oturuyorum	167	15,8
KYK yurdu	466	44,0
Özel yurt	105	9,9
Akraba yanı	15	1,4
Arkadaşlarla birlikte ev tutma	299	28,2
Cevap yok	7	,7
Toplam	1059	100,0
<i>Barındığınız yeri tercih etme nedeniniz nedir?</i>	n	%
Fiyat uygunluğu	404	38,1
Okula yakınlık	334	31,5
Şehir merkezine yakınlık	119	11,2
Sosyal ve kültürel alanlara yakınlık	27	2,5
Üniversite öğrencileri genelde o çevrede yaşadığı için	73	6,9
Hepsi	9	,8
Cevap yok	93	8,8
Toplam	1059	100,0

Tablo 8’de de görüldüğü gibi öğrencilerin yüzde 44’ünün KYK yurdunda, yüzde 28,2’sinin arkadaşları ile evde, yüzde 15,8’inin ailesiyle, yüzde 9,9’unun özel yurtda, yüzde 1,4’ünün de akraba yanında kaldığı görülmektedir. Bu anlamda en kalabalık grup KYK yurdunda kalmaktadır. Daha önce de belirtildiği gibi öğrencilerin yüzde 20,8’i Ordu’lu olup ailesi ile kalmayanların (yüzde 5) Ordu’nun uzak ilçe veya köylerinden olduğu ileri sürülebilir. Öğrencilere kaldıkları yeri seçme nedeni sorulduğunda sırasıyla yüzde 38,1’i fiyat uygunluğunu, yüzde 31,5’i okula yakınlığı, yüzde 11,2’si şehir merkezine yakınlığı, yüzde 6,9’u üniversite öğrencilerinin o bölgeyi tercih etmesini, yüzde 2,5’i sosyal ve kültürel faaliyetlere yakın olmayı önemli nedenler olarak belirtmişlerdir. Fiyat uygunluğunun ilk sırada yer alması öğrencilerin harçlık/gelir düzeyinin düşük olması ile yakından ilişkilidir. Barınma için harcama miktarı diğer kalemlere göre daha yüksek olabileceğinden fiyatı uygun olan barınma şekli seçilmektedir. Okula yakınlık nedeni de zaman tasarrufunun yanı sıra ulaşım harcamalarının azaltılması açısından önemlidir.

Öğrencilerin barındıkları yeri seçme nedeninin cinsiyet faktöründen etkilenip etkilenmediğini anlamak için bu konuda bir ki kare testi yapılmıştır. “Barındığınız yeri tercih etme nedeniniz nedir?” sorusuna verilen yanıtlar cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı değişim göstermektedir ($p < 0,01$). “Barındığınız

yeri tercih etme nedeniniz nedir?" sorusuna her iki grup da fiyat uygunluğunu en önemli neden olarak gösterse de kadınlar açısından okula yakınlık fiyat uygunluğu ile yakın bir oranda çıkmıştır. Kadınlar barınma yerlerinin okula yakın olmasını erkeklere oranla daha fazla tercih etmektedirler (Tablo 9). Kadın öğrenciler ulaşım için gelirlerinden daha az pay ayırmak, güvenlik ve zamanı daha etkin kullanmak açısından yakın yeri tercih etmektedir.

Tablo 9: Barınma Yerini Tercih Nedeni ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

		Barındığınız yeri tercih etme nedeniniz nedir?							
		Fiyat uygunluğu	Okula yakınlık	Şehir merkezine yakınlık	Sosyal ve kültürel yerlere yakınlık	Üniversite öğrencileri genelde o çevrede yaşadığı için	Hepsi	Toplam	p
Cinsiyetiniz?	Kadın	n 228	218	65	9	46	4	570	0,007**
		% 40,0%	38,2%	11,4%	1,6%	8,1%	0,7%	100,0%	
	Erkek	n 176	116	54	18	27	5	396	
		% 44,4%	29,3%	13,6%	4,5%	6,8%	1,3%	100,0%	
	Toplam	n 404	334	119	27	73	9	966	
		% 41,8%	34,6%	12,3%	2,8%	7,6%	0,9%	100,0%	

**<0,007

Öğrencilerin elde ettikleri harçlık/gelir durumu ile barınma için harcadıkları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını anlamak için ki kare testi yapılmıştır. Aylık harçlık/ gelir durumu ile barınma harcaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($p<0,001$). Aylık harçlığı/geliri 251-500 TL arasında olanların içinde 250 TL ve altında kira ödeyenlerin oranı yüksek iken, aylık harçlık/gelir yükseldikçe barınma için ayrılan pay da artmaktadır. 751-1000 TL aylık harçlık/geliri olanlar barınma için 251-500 TL (yüzde 29,8) veya 500 TL üzerinde (yüzde 26,1) barınma harcaması yapmaktadır. 1001-1500 TL gerilir olanların

da 500 TL üzerinde barınma harcaması yapma oranı fazladır (Tablo 10). Gelir arttıkça öğrencilerin barınma için ayırdıkları miktar da artmaktadır. Bu durum öğrencilerin barınma tercihlerine de yansımaktadır. Yapılan derinlemesine görüşmelerde yurttan kalan öğrencilerin gelir durumlarının düzeltilmesi durumunda yapacakları ilk işlerden birisi “eve çıkmak” olarak ifade edilmiştir. Evde kalma isteğinin altında daha özgür olma, eve geliş saatlerinde müdahale olmaması ve mahremiyet önemli nedenler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 10: Aylık Ortalama Harçlık/Gelir ile Barınmaya Ayrılan Miktar Arasındaki İlişki

		Aylık ortalama harçlık/geliriniz ne kadar?							p	
		250 ve altı	251-500	501-750	751-1000	1001-1500	1501 ve üstü	Toplam		
Barınma	<=250	n	15	150	97	98	24	5	389	0,000***
		%	3,9%	38,6%	24,9%	25,2%	6,2%	1,3%	100,0%	
	251-500	n	6	45	37	57	31	15	191	
		%	3,1%	23,6%	19,4%	29,8%	16,2%	7,9%	100,0%	
	>500	n	1	11	3	12	12	7	46	
		%	2,2%	23,9%	6,5%	26,1%	26,1%	15,2%	100,0%	
Toplam	n	22	206	137	167	67	27	626		
	%	3,5%	32,9%	21,9%	26,7%	10,7%	4,3%	100,0%		

***<0,001

Öğrencilerin üniversite eğitimine devam ederken konakladıkları yer ile barınma için yaptıkları harcama arasında bir ilişki olup olmadığını anlamak amacıyla ki kare testi yapılmış, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p < 0,001$). Barınma için 250 TL ve aşağısında harcama yapanlardan yüzde 75,6’sı KYK yurdunda kalanlar iken, 500 TL üzerinde harcama yapanların yüzde 67,3’ü arkadaşlarıyla birlikte ev tutanlardır. Özel yurttan kalanların da aylık barınma için harcadıkları miktar 250 TL ve üzeridir (Tablo 11). Gelir düzeyi düşük olan öğrenciler KYK yurdunda kalarak bu harcama kalemini azaltma stratejisi uygulamaktadır. Özel yurttan ya da evde kalmak daha büyük bir maliyeti beraberinde getirdiğinden bu öğrenciler isteseler bile KYK yurdundan çıkamamaktadırlar. Aslında gelir durumu iyi olmayan öğrenciler açısından KYK yurtlarının ne kadar önemli olduğu da ortadadır. Geliri kısıtlı olan öğrenciler için KYK yurtları hayati öneme sahiptir. Bu nedenle nereye kuruldukları da önemlidir. Kampüs alanından uzağa kurulması bu sefer öğrencilerin ulaşım masrafının artmasına ya da çok uzun bir yürüyüş mesafesine neden olmaktadır. Kimi zaman KYK yurdu çıkmaması öğrencilerin üniversiteye devam edememesine de neden olabilmektedir.

Tablo 11: Barınılan Yer ile Barınmaya Ayrılan Bütçe Arasındaki İlişki

		Üniversite eğitimine devam ederken nerede barınıyorsunuz?							
		Ailemle oturuyorum	KYK yurdu	Özel yurt	Akraba yanı	Arkadaşlarla birlikte ev tutma	Toplam	p	
Barınma	<=250	n	1	303	7	2	88	401	0,000***
		%	0,2%	75,6%	1,7%	0,5%	21,9%	100,0%	
	251-500	n	4	33	56	3	102	198	
		%	2,0%	16,7%	28,3%	1,5%	51,5%	100,0%	
	>500	n	5	0	11	1	35	52	
		%	9,6%	0,0%	21,2%	1,9%	67,3%	100,0%	
Toplam		n	10	336	74	6	225	651	
		%	1,5%	51,6%	11,4%	0,9%	34,6%	100,0%	

***<0,001

Öğrencilerin aylık harçlık/gelir miktarı ile yeme-içme için yaptıkları harcama arasındaki ilişki incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0,001$). Yeme-içme için en fazla harcama 251-500 TL harçlık/geliri olanlar tarafından 250 TL ve altında yapılmaktadır. 250 TL ve altında harçlık/geliri olanlarda ise yeme-içme için 251-500 TL arasında harcama yapanların oranı diğer gruplara göre daha düşüktür (Tablo 12). Öğrencilerin harçlık/gelir durumunun düşük olması yemek için bütçeden ayrılan payın azalmasına, yemek yeme yeri tercihlerinin farklılaşmasına neden olmaktadır. Öğrencileri fiyat uygunluğu nedeniyle okul ya da yurt yemekhanesine yönelebilmektedir. Hatta yemekhanelerde ikinci yemeğin ücretinin fazla olması öğrenciler tarafından en önemli sıkıntı yaratan konuların başında gelmektedir. Kampüse yakın alanlarda öğrencilerin bütçesine uygun kafe ve restoranlar bu anlamda öğrenci müşteri çekebilirken fiyatları pahalı olan kafe ve restoranlar rağbet görmemektedir.

Tablo 12: Aylık Ortalama Harçlık/Gelir ile Yeme-İçme Harcaması Miktarı Arasındaki İlişki

		Aylık ortalama harçlık/geliriniz ne kadar?							P	
		250 ve altı	251-500	501-750	751-1000	1001-1500	1501 ve üstü	Toplam		
Yeme-içme	<=250	n	20	211	132	110	29	5	507	0,000***
		%	3,9%	41,6%	26,0%	21,7%	5,7%	1,0%	100,0%	
	251-500	n	4	20	15	62	42	14	157	
		%	2,5%	12,7%	9,6%	39,5%	26,8%	8,9%	100,0%	
	>500	n	0	3	0	7	2	9	21	
		%	0,0%	14,3%	0,0%	33,3%	9,5%	42,9%	100,0%	
Toplam	n	24	234	147	179	73	28	685		
	%	3,5%	34,2%	21,5%	26,1%	10,7%	4,1%	100,0%		

***<0,001

Öğrencilerin kaldıkları yer ile yeme-içme için yaptıkları harcama miktarı arasında bir ilişki olup olmadığı ki kare testi ile incelenmiştir. “Üniversite eğitimine devam ederken nerede kalıyorsunuz?” sorusuna verilen yanıtlar ile yeme-içme için ayrılan harcama miktarı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($p<0,001$). Yeme -içme için 250 TL altında harcama yapanların büyük bir çoğunluğu KYK yurdunda kalanlardır. Ailesiyle birlikte veya akraba yanında kalanlar da diğer gruplara göre yeme-içme için daha az pay ayırmaktadırlar. Özel yurtlarda kalıp 251-500 TL yeme içme masrafı olanların oranı fazla iken, yeme içme için en fazla pay ayıranlar arkadaşlarıyla birlikte evde kalanlardır. Bu grup yeme-içme için 251-500 TL ayıranların yüzde 50,6’sını, 500 TL üzeri pay ayıranların da yüzde 54,2’sini oluşturmaktadır (Tablo 13). Yurttan ayrılarak arkadaşlarıyla ev tutan öğrenciler kent ekonomisine daha fazla katkıda bulunmaktadır. Bu durum öğrenci mahallelerinin çevresinde kafe, restoran, market açılmasını açıklamaktadır. Akşam saatlerinde bu kafeler öğrencilerin toplandığı mekanlar haline gelmekte kentin o bölgesinde bir hareketlenmeye de neden olmaktadır. Hatta bu kafelerde öğrenciler de istihdam edilmektedir.

Tablo 13: Barınılan Yer ile Yeme-İçme Harcaması İçin Ayrılan Bütçe Arasındaki İlişki

		Üniversite eğitimine devam ederken nerede barınıyorsunuz?						p	
		Ailemle oturuyorum	KYK yurdu	Özel yurt	Akraba yanı	Arkadaşlarla birlikte ev tutma	Toplam		
Yeme-içme	<=250	n	59	277	44	9	135	524	0,000***
		%	11,3%	52,9%	8,4%	1,7%	25,8%	100,0%	
	251-500	n	22	33	25	1	83	164	
		%	13,4%	20,1%	15,2%	0,6%	50,6%	100,0%	
	>500	n	5	4	2	0	13	24	
		%	20,8%	16,7%	8,3%	0,0%	54,2%	100,0%	
Toplam	n	86	314	71	10	231	712		
	%	12,1%	44,1%	10,0%	1,4%	32,4%	100,0%		

***<0,001

Öğrencilerin aylık ortalama harçlıkları/gelirleri ile giyim harcamaları arasında ilişki olup olmadığını anlamak için ki kare testi yapılmıştır. Öğrencilerin aylık harçlık/gelir miktarı ile giyim için yaptıkları harcama arasında istatistiksel olarak anlamlı bir değişim vardır ($p<0,001$).

Tablo 14: Aylık Ortalama Harçlık/Gelir ile Giyim Harcaması Miktarı Arasındaki İlişki

		Aylık ortalama harçlık/geliriniz ne kadar?						Toplam	p	
		250 ve altı	251-500	501-750	751-1000	1001-1500	1501 ve üstü			
Giyim	<=50	n	11	46	21	29	5	0	112	0,000***
		%	9,8%	41,1%	18,8%	25,9%	4,5%	0,0%	100,0%	
	51-100	n	5	85	57	62	18	9	236	
		%	2,1%	36,0%	24,2%	26,3%	7,6%	3,8%	100,0%	
	101-200	n	2	29	26	28	20	6	111	
		%	1,8%	26,1%	23,4%	25,2%	18,0%	5,4%	100,0%	
>200	n	3	9	2	8	9	11	42		
	%	7,1%	21,4%	4,8%	19,0%	21,4%	26,2%	100,0%		
Toplam	n	21	169	106	127	52	26	501		
	%	4,2%	33,7%	21,2%	25,3%	10,4%	5,2%	100,0%		

***<0,001

Giyim için en fazla harcama 251-500 TL geliri/harçlığı olanlar tarafından 50 TL ve altında harcama yapılmaktadır. 250 TL ve altında geliri/harçlığı olanlarda ise giyim için 50 TL üzerinde harcama yapanların oranı diğer gruplara göre daha düşüktür (Tablo 14). Öğrencilerin harçlık/gelir düzeyinin düşük olması giyim için daha az harcama yapmasına neden olmaktadır. Öğrencilerle yapılan derinlemesine görüşmelerde alışveriş merkezi sayısının az olmasının bazı giyim ve kişisel gereksinimlerini bulma konusunda onları sıkıntıya soktuğu öğrenilmiştir. Özellikle Ünye ve Fatsa'da eğitim gören öğrenciler hafta sonları Samsun'a giderek hem gezdiklerini hem de gereksinimleri için alışveriş yaptıklarını ifade etmişlerdir. Ordu'dan da Samsun'a gezme ve alışveriş nedeniyle gidiş geliş öğrenciler arasında bir hayli fazladır. Aslında kent sakinlerinin de bu şekilde bir hareketliliği mevcuttur. Ordu ilinde bu yönde yatırım yapılması ekonomiyi canlandırıcı bir etki yaratabilir.

Tablo 15: Aylık Ortalama Harçlık/Gelir ile Haberleşme (Telefon) Harcaması Miktarı Arasındaki İlişki

		Aylık ortalama harçlık/geliriniz ne kadar?						Toplam	p	
		250 ve altı	251-500	501-750	751-1000	1001-1500	1501 ve üstü			
Haberleşme (telefon faturası)	<=50	n	15	180	100	108	34	9	446	0,000***
		%	3,4%	40,4%	22,4%	24,2%	7,6%	2,0%	100,0%	
	51-100	n	5	22	13	27	15	14	96	
		%	5,2%	22,9%	13,5%	28,1%	15,6%	14,6%	100,0%	
	101-200	n	2	3	3	3	2	1	14	
		%	14,3%	21,4%	21,4%	21,4%	14,3%	7,1%	100,0%	
	>200	n	0	3	2	0	1	2	8	
		%	0,0%	37,5%	25,0%	0,0%	12,5%	25,0%	100,0%	
	Toplam	n	22	208	118	138	52	26	564	
		%	3,9%	36,9%	20,9%	24,5%	9,2%	4,6%	100,0%	

***<0,001

Öğrencilerin aylık harçlık/gelir miktarı ile haberleşme için yaptıkları harcama arasında istatistiksel olarak anlamlı bir değişim vardır ($p < 0,001$). Haberleşme için en fazla harcama 251-500 TL geliri/harçlığı olanlar tarafından 50 TL ve altında yapılmaktadır. Harçlık/gelirin yüksek olduğu gruplarda haberleşme

harcaması artabilmektedir (Tablo 15). Telefonda mobil veri kullanılması fatura tutarını arttırmaktadır. Geliri düşük olan öğrenciler özellikle yurt tercihlerinde wi-fi bağlantısı olan yurtları tercih edebilmektedir. Bu durum hem onların iletişim ve sosyal medya kullanımı açısından sorun yaşamamasına hem de öğrenci ödevlerinde internet kaynaklarını rahat kullanmalarına neden olmaktadır.

Öğrencilerin aylık harçlık/gelir miktarı ile kişisel bakım için yaptıkları harcama arasında istatistiksel olarak anlamlı bir değişim vardır ($p < 0,001$).

Tablo 16: Aylık Ortalama Harçlık/Gelir ile Kişisel Bakım Harcaması Miktarı Arasındaki İlişki

		Aylık ortalama harçlık/geliriniz ne kadar?						Toplam	p	
		250 ve altı	251-500	501-750	751-1000	1001-1500	1501 ve üstü			
Kişisel bakım	<=50	n	18	124	88	97	26	7	360	0,000***
		%	5,0%	34,4%	24,4%	26,9%	7,2%	1,9%	100,0%	
	51-100	n	2	45	31	36	23	12	149	
		%	1,3%	30,2%	20,8%	24,2%	15,4%	8,1%	100,0%	
	101-200	n	1	9	2	12	4	5	33	
		%	3,0%	27,3%	6,1%	36,4%	12,1%	15,2%	100,0%	
>200	n	0	2	0	1	1	4	8		
	%	0,0%	25,0%	0,0%	12,5%	12,5%	50,0%	100,0%		
Toplam	n	21	180	121	146	54	28	550		
	%	3,8%	32,7%	22,0%	26,5%	9,8%	5,1%	100,0%		

***<0,001

Kişisel bakım için en fazla harcama 751-1000 TL harçlık/geliri olanlarca 101-200 TL arasında yapılmaktadır. 250 TL ve altında harçlığı/geliri olanlardan kişisel bakım için pay ayıranların oranı sadece yüzde 3,8'dir (Tablo 16).

Sonuç ve Değerlendirme

Üniversiteler bilimsel bilginin üretildiği ve aktarıldığı kurumlar olmasının yanı sıra bulunduğu bölgeye, kente sosyal, kültürel ve ekonomik katkıları olan ve çoğu zaman kenti dönüştüren kurumlardır. 1980'li yıllarda neoliberal politikalar yükseköğretim kurumlarında değişim, özellikle piyasalaşma yönünde etki yaratmış, üniversitelerin bölgesel politikalarda girişimci yönüne vurgu yapılrken sanayi ve ticari kuruluşlarla işbirliğine de büyük önem verilmiştir. Bu önemin gereği olarak özellikle ülkemizde her ile bir üniversite amacı doğrultusunda

2000'li yıllarda üniversite sayısında büyük bir artış yaşanmıştır. Üniversitelerin kurulduğu yerde gelir ve istihdam üzerinde; sağlık, iletişim, taşımacılık ve refah seviyesi gibi sosyo-kültürel değişkenlerde iyileşme sağlaması ve bölgede eğitime katılma oranında artış sağlayarak göçlerin azalması gibi demografik ve eğitsel göstergelerde değişiklik yarattığı (Gültekin vd. 2008) ileri sürülmektedir. Yapılan çeşitli çalışmalar da üniversitelerin yer aldığı kentlerin ekonomisine katkı sağladığını doğrular niteliktedir. Ordu Üniversitesinin de kentin ekonomisine katkı sağlaması yönünde yerel sakinlerin beklentileri bulunmaktadır. Bu çalışmada Ordu Üniversitesi öğrencilerinin gelir-harcama ilişkileri üzerinden kent ekonomisine katkısı incelenmiştir. Bu amaçla niceliksel yöntem çerçevesinde 12 fakülte'deki 1059 öğrenciye 44 soruluk bir anket uygulanmıştır. Araştırma yapılan fakültelerden ikisi; Ünye İİBF ile Fatsa Deniz Bilimleri Fakültesi ana kampüs dışındaki ilçede yer almakta olup diğer fakültelerin tamamı Ordu ilindeki ana kampüste yer almaktadır. Bu durum ilçelerdeki fakültelerin ana kampüsün tüm olanaklarından yararlanamamasına neden olmaktadır.

Öğrencilerin kent ekonomisine katkısının olabilmesi için ailelerinin de gelir seviyesinin iyi olması ya da burs desteği almaları gerekmektedir. Ordu Üniversitesi öğrencilerinin ailelerinin gelirinin alt-orta gelir düzeyinde olması harcama kalemlerini ve miktarını azaltmaktadır. Gelirden en büyük pay barınma ve yeme-içmeye ayrılrsa da son yıllarda kontenjanların boş kalması, öğrencilerin çevre illerden yoğun olarak gelip gitmesi barınma giderlerini azaltırken kentin yurtlardan elde ettiği geliri de azaltmaktadır. Ulaşım harcamaları konusunda ise tam tersi bir durum söz konusudur. Özellikle yakın yerlerden gelip gitme durumu öğrencilerin ulaşım giderini arttırırken kent açısından olumlu ekonomik katkı yaratmaktadır. Üniversitenin diğer bölgelerden de öğrenci çekebilmesi için ilçelerdeki fakülteler dahil sosyal, kültürel, ticari açıdan daha fazla yatırım yapılması gerekmektedir.

Öğrencilerin harçlık/gelir durumu tüketim tercihlerine, harcama miktarlarına etki etmektedir. Öğrencilerin yaklaşık üçte birinin ailesi asgari ücretin altında ücret almaktadır. Ailelerin büyük çoğunluğu alt-orta gelir grubunda yer aldığından öğrencilere verilen harçlık miktarı da düşük olmaktadır. Ailelerin gelir durumunun iyi olmamasına rağmen özellikle küçük ve orta büyüklükteki yerleşim yerlerinde oturmaları ve kendi evlerinin olması barınma için bütçelerinden pay ayırmalarına gerek bırakmamaktadır. Ev sahibi olma durumu "belde/köy"de yaşayanlarda yüksekken, "il merkezi"nde yaşayanlarda düşüktür. Köy ya da beldelerde genellikle evin mülkiyeti aileye aittir. Bölgede yaşayan öğrencilerin sayısı bir hayli fazla olduğundan fındık gelirinin hanelerin geçiminde önemli olduğuna da vurgu yapmak gerekir. Ailelerin bir kısmının hala tarım ile bağları vardır ya da ailelerinden gelen mal varlığı nedeniyle kira geliri elde etmektedirler. Bu durum gelir düzeyi düşük olan ailelerin harcama kalemlerinin azalmasına ve ek gelir ile gelirin artmasına neden olurken, öğrenciye verilen harçlık miktarı

açısından olumlu etki yaratmaktadır. Öğrenci daha farklı harcama kalemlerine pay ayırabilmekte böylece kent ekonomisine de katkısı artmaktadır. Öğrencilerin gelir-harcama ilişkisi içerisinde kent ekonomisine katkısı ancak harçlık/gelir düzeyi yükseldiğinde mümkündür.

Öğrenciler harçlık miktarı düşük, burs desteği de olmadığına çalışmak zorunda kalmaktadır. Çalışan öğrencilerin yarısı kısmi zamanlı çalışsa da bu öğrencilerin aslında kısmi zaman adı altında genellikle tam zamanlı ve esnek çalıştırıldığı, emeklerinin ücret olarak tam karşılığının vermediği, çalışma sürelerinin uzun olduğu, yani ucuz emek olarak görüldüğü anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin harcama kalemleri içinde en önemli yeri barınma tutmakta ve özellikle kentle ilişkiler konusunda barınma konusu bazen gerilimli ilişkilere de neden olabilmektedir. Barınma ile gelir durumu arasında bir ilişki olup, öğrencilerin gelir düzeyi düştükçe KYK yurdunda kalma oranı artmaktadır. Gelirin artması özel yurt ya da eve çıkmayı beraberinde getirmektedir. Öğrencilerin özellikle ailelerinin Ordu kent merkezinde, yakın ilçelerde ya da Samsun ve Giresun gibi yakın illerde yaşamaları ulaşım giderini artırmakta ama barınma giderini azaltmaktadır. Dolayısıyla Karadenizli öğrenci sayısının fazlalığı ve bunların yurttan kalmayıp, bazı bölümlerin ikinci öğretimlerinin kapatılması, üniversite sınavları sonrası kontenjanların boş kalması veya dolmaması nedeniyle bazı bölgelerde özel yurtlar açısından sorun yaşanmaktadır. Covid-19 Pandemisi sonrası uzaktan eğitime geçilmesi ise bu kesimin gelirlerinin tamamen kesilmesine neden olmuştur. Yurt olarak yapılan bazı binaların konuta çevrilmesi de bunun bir sonucudur. Öğrencilerin gelir durumunun düşük olması kentte kampüs alanlarına yakın KYK yurduna gereksinim olduğunu göstermektedir.

Yakın illerde özellikle Samsun ve Giresun ya da Ordu'nun ilçelerinde yaşayan öğrencilerin günlük ya da haftalık geliş gidiş yapması bu öğrenciler açısından ulaşımın önemli bir harcama kalemi olmasına neden olmaktadır. Covid-19 Pandemisi sonrası üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitim sürecine dahil olması ulaşım sektöründe bir gelir azalmasına neden olmuştur.

Öğrencilerin en önemli harcama kalemlerinden birisi de yemektir. Barınılan yer yemek için harcadıkları miktarı da etkilemektedir. Yeme-içme için 250 TL altında harcama yapanların büyük bir çoğunluğu KYK yurdunda kalanlardır. Öğrencilerin tüm harcama kalemleri birlikte incelendiğinde öğrencilerin geldikleri iller ve ailelerin ekonomik durumunun gelir-harcama ilişkisinin etkilediği, en büyük harcamaların barınma ve yemeğe yapıldığı, gelir yükseldikçe hem harcama kalemlerinde hem de miktarlarında artış olduğu söylenebilir. Öğrencilerin daha insani koşullarda yaşayabilmesi için ekonomik destek oranlarının artırılması gerekmektedir.

Kaynakça

Akçakanat, T., Çarıkçı, İ., ve Dulupçu, M.A. (2010) "Üniversite Öğrencilerinin Buldukları İl Merkezine Eko-

- nomik Katkıları ve Harcama Eğilimleri: Isparta 2003–2009 Yılları Örneği”, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 22, 165-178
- Akçaöz, H. (2002) “Üniversite Yurt Öğrencilerinin Gıda Tüketim Harcamalarının Yapısı ve Sorunları”, Pazarlama Dünyası, 16, 2, 48-51.
- Albeni, M. (2001) “Yükseköğretim Kurumlarının Gelişmekte Olan Bölgeler Üzerinde Etkisi”, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 3, 5, 137-165
- Arbo, P. ve Benneworth, P. (2007) Understanding The Regional Contribution of Higher Education Institutions: A Literature Review, Norway: OECD Publishing
- Archibugi, D. ve Lundvall, B (2001) (der.)The Globalizing Learning Economy: Major Socio- Economic Trends and European Innovation Policies, Oxford: Oxford University Press.
- Atılğan Yaşa, A. ve Bakırtaş, D. (2020) “Üniversite Öğrencilerinin Harcama Analizi: Manisa-Salihli Örneği”, İtobiad: Journal of Human ve Social Science Researches, 9, 3, 2237-2261
- Ayyıldız, H. ve Toksoy, D. (2002) “Üniversite Öğrencilerinin Sosyal-Kültürel Özellikleri ve Gelir-Harcama Yapısı: Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi Örneği”, Pazarlama Dünyası, 16, 6, 50-57.
- Baert, P. ve A. Shipman (2005) “University Under Siege? Trust and Accountability in the Contemporary Academy”, European Societies, 7, 1, 157-185.
- Bell, D. (1973) The Coming of Post-Industrial Society: A Venture in Social Forecasting, New York: Basic Books.
- Binici, F. Ö. ve Koyuncu, B. (2015) “Üniversite Öğrencilerinin 2012-2013 Harcamalarının Bitlis İli Ekonomisine Katkısının İncelenmesi”, Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 4,1, 113-126.
- Bleaney, M. F., Binks, M. R., Greenaway, D., Reed, G. V. ve Whyne, D. K. (1992) “What Does A University Add to Its Local Economy?”, Applied Economics, 24, 3, 305-311.
- Büyükdoğan, B. ve Afşar, B. (2012) “Üniversite Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Şehire Ekonomik Katkıları: KTO Karatay Üniversitesi Örneği”, OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 2, 3, 28-43
- Büyüköztürk, Ş. (2014) DeneySEL Desenler: Öntest-sontest, Kontrol Grubu, Desen ve Veri Analizi, Ankara: Pegem Akademi.
- Coğrafya Dünyası, Ekonomik Faaliyetler, Ordu, <https://www.cografya.gen.tr/tr/ordu/ekonomi.html>, Erişim Tarihi: 15.01.2020
- Çalışkan, Ş. (2010) “Üniversite Öğrencilerinin Harcamalarının Kent Ekonomisine Katkısı (Uşak Üniversitesi Örneği)”, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 9, 31, 169-179.
- Çalışkan, Ş. ve Demir, F. (2013) “Celal Bayar Üniversitesi Köprübaşı Meslek Yüksekokulu Öğrenci Harcamalarının Bileşimi ve İlçe Ekonomisindeki Yeri”, CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 11, 3, 357-371
- Çatalbaş, N. (2007) “Üniversite-Yerel Ekonomi İlişkisinde Kutuplaşma Teorisi İyi Bir Model Olabilir mi?”, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 3, 90-101.
- Çetin, M., Kaşlı, M., Ecevit, E. ve Serel, A. (2008) “Üniversite Öğrenci Harcamalarının Analizi ve Bölge Ekonomilerine Katkılarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”, Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 15, 99-113.
- DOKA (ty) <https://www.doka.org.tr/dosyalar/editor/files/ordu-ili-yatirim-destek-ve-tanitim-stratejisi.pdf> (01.04.2021).
- Flora, P. ve A. J. Heidenheimer (1981) (der.) The Development of Welfare States in Europe and America, New Brunswick, NJ: Transaction Publishers.
- Gül, S. S. ve Gül, H. (2015) “Türkiye’de Yükseköğretimin Gelişimi, Güncel Durumu ve Eleştirisi”, Toplum ve De-

mokrası Dergisi, 8, 17, 51-66.

Gültekin, N., Çelik, A. ve Zekeriya, A. A. S. (2008) "Üniversitelerin Kuruldukları Kente Katkıları", Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 724, 264-269.

Gümüş, N. ve Ekiz, N. (2017) "Üniversite Öğrencilerinin Tüketim Harcamalarının Şehir Ekonomisine Katkısının Belirlenmesi: Kastamonu İlinde Bir Araştırma", Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 17, 3, 99-116.

<https://odu.edu.tr/files/sayfalar/2021/02/17/sayilarlaodu2021.pdf>. (01/04/2021).

Hirsch, A. ve De Marchi, N. (1991) Milton Friedman: Economics in Theory and Practice, Michigan: University of Michigan Press.

Hirschman, A. O. (1958) The Strategy of Economic Development, New Haven: Yale University Press.

İş, E., Balcı, S. ve Kayan, M. S. (2017) "Mardin Artuklu Üniversitesi Öğrenci Profili ve Harcama Analizi". Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6, 1, 137-150.

Jasanoff, S. (2004) (der.) States of Knowledge: The Co-Production of Science and The Social Order, Routledge.

Jones, D. S. (2014) Masters of the Universe: Hayek, Friedman, and the Birth of Neoliberal Politics, Princeton University Press.

Kaldor, N. (1970) "The Case for Regional Policies", Scottish Journal of Political Economy, 17, 3, 337-48.

Lundvall, B. ve Borras, S. (1997) The Globalising Learning Economy: Implications for Innovation Policy, Luxembourg: The European Communities.

Myrdal, G. (1957) Economic Theory and Under-developed Regions, London: Gerald Duckworth.

Pieterse, N. J. (2001) Development Theory: Deconstructions/Reconstructions, London: Sage.

Readings, B. (1996) The University in Ruins. Harvard University Press.

Offe, C. (1987) "The Utopia Of The Zero-Option. Modernity And Modernization As Normative Political Criteria", Praxis International, 7, 1, 1-24.

Özkan, B., Özçatalbaşı, O. ve Akpınar, G. (2000) "Üniversite Öğrencilerinin Gelir ve Harcama Yapısı: Akdeniz Ziraat Fakültesi Örneği", Pazarlama Dünyası, 14, 79, 4-9.

Selçuk, G. N. (2012) "Atatürk Üniversitesi Öğrencilerinin Harcamalarının Analizi ve Erzurum Ekonomisine Katkısı", Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 16, 3, 317-330.

Self, P. (1993) Government by The Market?: The Politics of Public Choice, Macmillan International Higher Education.

Smith, D. P. (2005) "Studentification": the Gentrification Factory? Gentrification in a Global Context: The New Urban Colonialism (der. R. Atkinson ve g. Bridge), 73-90, <https://doi.org/10.4324/9780203392089>

Slaughter, S. ve Leslie, L. L. (1997) Academic Capitalism: Politics, Policies, and the Entrepreneurial University, Baltimore: John Hopkins University Press.

Tallon, A. (2010). Urban Regeneration in the UK. <https://doi.org/10.4324/9780203802847>

T.C. Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü. (2020) 2019 Yılı Fındık Raporu.

Tran, N. C. (2006) Universities as Drivers of the Urban Economies in Asia: The Case of Vietnam, World Bank Publications (3949).

Yayar, R. ve Demir, D. (2013) "Gaziosmanpaşa Üniversitesinin Tokat İli Ekonomisine Etkisi", Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD), 5, 8, 106-122.